

2b-Plan wynikowy „Zrozumieć przeszłość” do historii dla klasy liceum ogólnokształcącego /poziom rozszerzony/rok szkolny 2022/23

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania podstawowe Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:
Rozdział I. Epoka odrodzenia			
1. Cywilizacje pozaeuropejskie	<ul style="list-style-type: none"> • Rdzenni mieszkańcy Ameryki • Majowie • Aztekowie • Inkowie • Cywilizacje Azji 	<p>– stosuje pojęcia <i>Indianie, okres prekolumbijski, inka</i></p> <p>– wymienia trzy największe cywilizacje prekolumbijskie Ameryki oraz najbardziej rozwinięte cywilizacje Azji</p> <p>– identyfikuje postać Montezumy</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary zamieszkiwane przez ludy prekolumbijskie oraz wielkie cywilizacje azjatyckie</p> <p>– charakteryzuje osiągnięcia cywilizacyjne Majów, Azteków i Inków</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne cywilizacji Azji</p> <p>– wyjaśnia, jakie konsekwencje miała ekspansja europejska w Japonii</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Mezoameryka, klan, siogun, politeizm astrobiologiczny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie (III w.) i upadek (IX–X w.) pierwszych państw– państw Majów, ekspansję Azteków (XV–XVI w.), rozkwit potęgi Inków (XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postać Toyotomiiego Hideyoshiego</p> <p>– wyjaśnia, skąd pochodzą rdzenni mieszkańcy Ameryki</p> <p>– wymienia najstarsze cywilizacje Mezoameryki i ich osiągnięcia</p> <p>– omawia organizację plemiennie-państwową Majów, Azteków i Inków</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Majów nazywano „Grekami Nowego Świata”</p> <p>– przedstawia system wierzeń cywilizacji prekolumbijskich</p> <p>– omawia podobieństwa oraz różnice pomiędzy kulturami Majów, Azteków i Inków</p> <p>– porównuje osiągnięcia cywilizacji Majów, Inków i Azteków z dokonaniami cywilizacji europejskiej w tym samym czasie</p> <p>– wyjaśnia okoliczności powstania państwa Wielkiego Mogoła w Indiach</p> <p>– omawia problemy polityczne Chin, Japonii i Indii w XVI i XVII w.</p> <p>– przedstawia następstwa zjednoczenia Japonii w XVI w.</p> <p>– przedstawia wpływ islamu na rozwój państw afrykańskich</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne cywilizacji afrykańskich</p> <p>– ocenia skutki ekspansji europejskiej w Azji</p>
2. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> • Wiedza o świecie 	<p>– stosuje pojęcia <i>karawela, karaka, Nowy Świat, handel lewentyński</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Przylądka Dobrej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>kwadrant, astrolabium</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opłynięcie przez Portugalczyków przylądka Bojador (1434)</p>

	<p>cie w śred niowi eczu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny odkryć geograficznych • Wyprawy Portugalczyków • Dotarcie do Ameryki • Wyprawy do Indii i Ameryki • Opływanie Ziemi • Znaczenie wielkich odkryć 	<p>Nadziei (1488), I wyprawę Kolumba (1492–1493), odkrycie drogi morskiej do Indii (1497–1498), I wyprawę dookoła świata (1519–1522)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana, Ameriga Vespucciego – lokalizuje w przestrzeni kierunki wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana – przedstawia osiągnięcia Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny odkryć geograficznych – charakteryzuje przyczyny odkryć geograficznych – omawia przebieg i następstwa wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana – wyjaśnia, w jaki sposób odkrycia geograficzne zmieniły myślenie Europejczyków o świecie – omawia znaczenie wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni opływanie przez Portugalczyków Przylądka Zielonego (1446), wyprawę Giovanniego Caboto (1497), odkrycie Brazylii (1500), wyprawę Ameriga Vespucciego (1500–1505) – identyfikuje postacie Izabeli Kastylijskiej, Ferdynanda Aragońskiego, Juana Sebastiana Elcaño, Paolo Toscanellego, Giovanniego Caboto – przedstawia średniowieczną wiedzę o świecie – omawia wpływ rozwoju żeglugi i nawigacji na organizację wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi zdecydowali się na wyprawy odkrywcze – opisuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – ocenia znaczenie wyprawy Kolumba dla cywilizacji europejskiej – ocenia znaczenie wielkich odkryć geograficznych
--	---	--	---

	yć geog raficz nych		
3. Ekspansja kolonialna	<ul style="list-style-type: none"> • Początek kolonizacji Nowego Świata • Podbój Meksyku • Kolonizacja Ameryki Południowej • Organizacja imperium hiszpańskiego w Ameryce 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>konkwistador</i>, <i>konkwista</i>, <i>faktoria handlowa</i>, <i>eksterminacja</i> – lokalizuje w czasie układ w Tordesillas (1494), podbój Meksyku (1519–1521), podbój Peru (1530–1533) – identyfikuje postacie Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, Montezumy II, Atahualpy – lokalizuje w przestrzeni strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatu w Tordesillas, zasięg posiadłości hiszpańskich i portugalskich w Ameryce – wyjaśnia, jakie czynniki decydowały o sukcesach konkwistadorów – przedstawia etapy podboju Ameryki Łacińskiej przez Hiszpanów – omawia organizację imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie – przedstawia skutki podbojów europejskich dla ludów Ameryki – omawia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Metys</i>, <i>encomienda</i> – lokalizuje w czasie układ w Saragossie (1529), założenie Nowej Anglii (1643) – lokalizuje w przestrzeni strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatu w Saragossie, kolonie angielskie, francuskie i holenderskie w Ameryce Północnej – wyjaśnia, dlaczego układy o podziale stref wpływów na świecie zostały zawarte tylko pomiędzy Hiszpanią i Portugalią – omawia zasady kolonialnego podziału stref wpływów w XV i XVI w. – przedstawia przebieg podboju Meksyku oraz Peru i ich następstwa – omawia zjawisko niewolnictwa i jego znaczenie dla kolonializmu europejskiego – omawia proces kolonizacji Ameryki Północnej – charakteryzuje działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie – porównuje proces kolonizacji Ameryki Środkowej i Południowej z kolonizacją Ameryki Północnej – przedstawia ekspansję kolonialną w Afryce i Azji – ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych – ocenia działalność hiszpańskich konkwistadorów – ocenia działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie – ocenia znaczenie niewolnictwa dla kolonializmu europejskiego

	<ul style="list-style-type: none"> yce • Początki kolonizacji Ameryki Północnej • Znaczenie ekspansji kolonialnej 		
4. Przemiany społeczno-gospodarcze w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój demograficzny • Rozwój miast • Postępy i organizacja produkcji • Rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>przyrost naturalny, system nakładczy, manufaktura, weksel, akcja, giełda, inflacja, popyt, podaż, kapitalizm, bank, dualizm gospodarki europejskiej, folwark, pańszczyzna</i> – lokalizuje w przestrzeni strefy gospodarcze w XVI-wiecznej Europie – charakteryzuje przemiany demograficzne w Europie na początku czasów nowożytnych oraz ich skutki społeczne i gospodarcze – przedstawia rozwój techniki i jego wpływ na organizację produkcji – omawia nowe zjawiska w ekonomii w XV i XVI w. – przedstawia nowy system organizacji pracy w zakładach produkcyjnych na zachodzie Europy – wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju gospodarczym Europy w XVI w. – przedstawia przyczyny i skutki podziału Europy na dwa różne systemy gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>rewolucja cen, grodzenia</i> – wymienia przykłady rodów bankierskich nowożytnej Europy – określa uwarunkowania rozwoju miast i jego konsekwencje – przedstawia kierunki rozwoju handlu w nowożytnej Europie – opisuje rolę handlu w przemianach gospodarczych Europy w XVI w. – wymienia przykłady i omawia rolę kompanii handlowych – omawia rozwój systemu finansowego w Europie i jego wpływ na rozwój handlu – wyjaśnia, jakie były przyczyny procesu grodzień – omawia wpływ procesu grodzenia na przemiany gospodarcze w Anglii – charakteryzuje wpływ przemian gospodarczych na sytuację szlachty europejskiej – ocenia wpływ przemian społecznych i gospodarczych na rozwój Europy

	<p>ój handlu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kredyty, banki i giełdy • Inflacja i dualizm gospodarczy 		
5. Kultura renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawy przełomu kulturalnego • Zainteresowanie antykami i humanizmem • Literatura odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>renesans (odrodzenie), humanizm, teoria heliocentryczna, mecenat artystyczny, makiawelizm, utopia, monarchia absolutna, człowiek renesansu</i> – lokalizuje w czasie odrodzenia (XIV/XV – XVI w.), wynalezienie ruchomej czcionki (1455) – identyfikuje postacie Jana Gutenberga, Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika, Galileusza, Williama Szekspira, Erazma z Rotterdamu, Niccolò Machiavellego, Thomasa More’a (Morusa), Jeana Bodina, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccio, Francesca Petrarki, Sandro Botticellego, Rafaela Santi – przedstawia osiągnięcia Leonarda da Vinci – wymienia cechy charakterystyczne odrodzenia – opisuje cechy charakterystyczne odrodzenia – przedstawia cechy charakterystyczne humanizmu – przedstawia myśl polityczną odrodzenia – wyjaśnia, jaką rolę odegrał wynalazek Gutenberga dla upowszechnienia literatury – omawia cechy charakterystyczne literatury renesansu – wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>manieryzm</i> – identyfikuje postacie Wawrzyńca Wspaniałego, Giorgio Vasariego, Miguela Cervantesa, François Rabelaisa, Miguela Cervantesa, Baltazara Castiglione, Albrechta Dürera, Giovanniego Pico de Mirandoli, Michela de Montaigne’a, Tommaso Campanelli, Jana van Eycka, Pietera Bruegela Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Donatella, Miguela Serveta, Paracelsusa – wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu – na wybranych przykładach omawia dorobek humanizmu europejskiego – omawia i ocenia rolę renesansowego mecenatu artystycznego – wyjaśnia, na czym polegała renesansowa adaptacja antyku – opisuje rozwój architektury renesansu – omawia przemiany w malarstwie i rzeźbie renesansu – omawia osiągnięcia nauki w epoce odrodzenia – charakteryzuje rozwój i rolę teatru w epoce odrodzenia – ocenia wpływ humanizmu na sztukę, życie intelektualne i

	<ul style="list-style-type: none"> a • Sztuka renesansu i jej twórcy • Nauka w czasach odrodzenia 	<p>– wyjaśnia, dlaczego wybitnych przedstawicieli epoki nazywano ludźmi renesansu</p>	<p>myśl polityczną epoki odrodzenia</p>
<p>6. Reformacja i jej skutki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Wystąpienie Marcina Lutra • Reformacja i wojnę religijne w Niemczech • Dział 	<p>– stosuje pojęcia sprzedaż odpustów, reformacja, luteranizm (wyznanie ewangelicko-augsburskie), protestanci, kalwinizm (wyznanie ewangelicko-reformowane), teoria o predestynacji, hugenoci, anglikanizm</p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie 95 tez przez Lutra (1517), uznanie Henryka VIII za głowę Kościoła w Anglii (1531), Akt supremacji (1534), początek działalności Kalwina (1536) wojnę chłopską w Niemczech (1525–1526), pokój augsburski (1555)</p> <p>– identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII, Thomasa Münzera, Ulricha Zwingliego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni te państwa, w których zwyciężyła reformacja</p> <p>– przedstawia przejawy kryzysu w Kościele katolickim w XVI w.</p> <p>– wymienia przyczyny reformacji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sprzedaż odpustów stała się impulsem do wystąpienia przeciwko Kościołowi katolickiemu</p> <p>– opisuje działalność Marcina Lutra</p> <p>– wymienia zasady wyznania luterskiego, kalwińskiego i</p>	<p>– stosuje pojęcie kondotierstwo</p> <p>– lokalizuje w czasie edyktu Karola V uznającego Lutra za heretyka (1521), przyjęcie luteranizmu w Prusach Książęcych (1525), sejm Rzeszy w Spirze (1529), powstanie Związku Szmalkaldzkiego (1531), I wojnę szmalkaldzką (1546–1547), II wojnę szmalkaldzką (1551–1552), wojnę domową w Szwajcarii (1529–1531), przyjęcie luteranizmu w Danii i Norwegii (1527), Szwecji (1544) i w Inflantach (1561)</p> <p>– identyfikuje postacie Johannesesa Tetzla, Fryderyka III Mądrego, Filipa Melanchtona, Aleksandra VI, Juliusza II, Ulricha von Huttena, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn, Thomasa More, Marii Tudor, Elżbiety I Wielkiej</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikała popularność hasła reformacyjnych</p> <p>– przedstawia stosunek różnych grup społecznych w Niemczech do reformacji</p> <p>– omawia przyczyny, postulaty i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– omawia poglądy i działalność Zwingliego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Kościół angielski</p>

	<p>alność reformatorów ze Szwajcarii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powstanie kościoła angikańskiego • Społeczne i polityczne skutki reformacji 	<p>anglikańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ideologię luteranizmu i kalwinizmu oraz organizację Kościoła luteranckiego i kalwińskiego – omawia cechy charakterystyczne Kościoła angikańskiego 	<p>uniezależnił się od papieża</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje najważniejsze wyznania powstałe w czasach reformacji – przedstawia poglądy społeczne, które głosili najbardziej radykalni zwolennicy reformacji – opisuje proces rozprzestrzeniania się reformacji w Europie i jego skutki – omawia społeczne i polityczne skutki reformacji – ocenia wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji – ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji
7. Kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> • Kościół katolicki wobec reformacji • Reformy soborowe 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>reforma kościoła</i>, <i>kontrreformacja</i>, inkwizycja, Indeks ksiąg zakazanych, jezuiti – lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), sobór trydencki (1545–1563), powołanie Świętego Oficjum (1542), ogłoszenie Indeksu ksiąg zakazanych (1559) – identyfikuje postacie Pawła III, Ignacego Loyoli – wymienia reformy przeprowadzone w Kościele katolickim na mocy uchwał soboru trydenckiego – omawia okoliczności zwołania soboru powszechnego w Kościele w XVI w. – omawia działalność inkwizycji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Święte Oficjum</i> – lokalizuje w czasie zatwierdzenie zakonu jezuitów przez papieża (1540) – wymienia reformy posoborowe – przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli – przedstawia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji – charakteryzuje organizację zakonu jezuitów – wyjaśnia przyczyny popularności jezuitów w Europie w XVI i XVII w. – ocenia działalność inkwizycji – ocenia działalność jezuitów

	<p>ru trydenckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Towarzystwo Jezusowe 	<p>– opisuje działalność jezuitów</p>	<p>– ocenia metody walki Kościoła z reformacją</p>
<p>8. Europa w okresie wojen włoskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys monarchii stanów – przedstawia osiągnięcia Karola V – omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu monarchii stanowych w Europie • Francja i Hiszpania – wyjaśnia, jak doszło do wykształcenia się monarchii absolutnej – wymienia cechy monarchii absolutnej – wyjaśnia przyczyny rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej – przedstawia przyczyny i skutki rywalizacji francusko-habsburskiej – omawia znaczenie pokoju w Cateau-Cambrésis dla sytuacji geopolitycznej w Europie XVI w. • Rywalizacja francusko-habsburska 	<p>– stosuje pojęcie <i>monarchia absolutna</i> – lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559), bitwę pod Pawią (1525), pokój w Cateau-Cambrésis (1559) – identyfikuje postacie Maksymiliana I Habsburga, Karola V, Franciszka I – przedstawia osiągnięcia Karola V – omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu monarchii stanowych w Europie</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do wykształcenia się monarchii absolutnej – wymienia cechy monarchii absolutnej – wyjaśnia przyczyny rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej – przedstawia przyczyny i skutki rywalizacji francusko-habsburskiej – omawia znaczenie pokoju w Cateau-Cambrésis dla sytuacji geopolitycznej w Europie XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Sacco di Roma</i> – lokalizuje w czasie układ w Wiedniu (1515), bitwę pod Marignano (1515), Sacco di Roma (1527) – identyfikuje postacie Ferdynanda, Karola VIII, Ludwika XII – lokalizuje w przestrzeni kraje wchodzące w skład imperium Habsburgów za panowania cesarza Karola V – opisuje politykę dynastyczną Habsburgów i jej konsekwencje – przedstawia sukcesy polityki dynastycznej Habsburgów z XVI w. – charakteryzuje sytuację polityczną we Francji pod rządami Walezjusów – przedstawia przebieg i skutki wojen włoskich – omawia zmiany w sztuce wojennej w XVI w. – ocenia politykę dynastyczną Habsburgów – ocenia skutki rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej</p>

<p>9. Monarchie europejskie w drugiej połowie XVI w</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojnę religijne we Francji <ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>hugenoci</i>, <i>Wielka Armada</i> – lokalizuje w czasie noc św. Bartłomieja (1572), rewolucję w Niderlandach (1566–1648), klęskę Wielkiej Armady (1588), przejęcie władzy przez Henryka IV Burbona (1594), Edykt nantejski (1598) – identyfikuje postacie Henryka IV Burbona, Wilhelma Orańskiego, Filipa II, Elżbiety I • Rewolucja w Niderlandach <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do walk religijnych – przedstawia okoliczności wydarzeń określanych jako noc św. Bartłomieja – przedstawia okoliczności przejęcia władzy we Francji przez Henryka Burbona • Rywalizacja hiszpańsko-angielska <ul style="list-style-type: none"> – omawia postanowienia Edyktu nantejskiego – wyjaśnia, czy Edykt nantejski wprowadzał całkowitą tolerancję religijną – omawia przyczyny rywalizacji hiszpańsko-angielskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Anglii miało zwycięstwo nad Wielką Armadą 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>gezowie</i>, <i>pacyfikacja gandawska</i>, <i>wojna trzech Henryków</i>, <i>gezowie</i> – lokalizuje w czasie edyktu tolerancyjny dla hugenotów (1562), rzeź w Wassy (1562), pokój z hugenotami (1570), pacyfikację gandawską (1576), unię w Utrechcie (1579), egzekucji Marii Stuart (1587), proklamowanie Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów (1588) – identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Henryka Gwizjusza, Marii Stuart, Henryka II, Gasparda de Coligny, Antoine’a Perrenot de Granvelle’a, Fernanda Álvareza de Toledo – omawia politykę królów francuskich wobec hugenotów – wyjaśnia okoliczności rozpoczęcia we Francji wojen religijnych – omawia konsekwencje nocy św. Bartłomieja – przedstawia politykę Habsburgów wobec reformacji w Niderlandach – opisuje przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Niderlandach – porównuje charakter wojen religijnych prowadzonych w XVI w. we Francji i w Niderlandach – wyjaśnia, jakie czynniki zadecydowały o zwycięstwie Anglików nad Hiszpanami – ocenia politykę władców Francji wobec reformacji – ocenia konsekwencje rywalizacji hiszpańsko-angielskiej
<p>10. Ekspansja turecka i Europa Wschodnia w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ekspansja turecka <ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>samodzierzawie</i>, <i>kniaź</i>, <i>bojarzy</i>, <i>opricznina</i>, <i>janczarzy</i>, <i>Złota Orda</i> – lokalizuje w czasie niezależnienie się Szwecji (1523), bitwę pod Mohaczem (1526), przyjęcie luteranizmu w Szwecji (1527), koronację Iwana IV Groźnego na cara Wszechrusi (1547), powstanie Ligi Świętej (1571), bitwę pod Lepanto (1571) – identyfikuje postacie Sulejmana II Wspaniałego, Iwana IV Groźnego, Ludwika Jagiellończyka, Gustawa I Wazy • Walki z Turkami na Morzu <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki, które zadecydowały o sukcesach podbojów Turków osmańskich – przedstawia ekspansję imperium tureckiego w Europie i jej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Riksdag</i>, <i>unia kalmarska</i> – lokalizuje w czasie bitwę pod Belgradem (1456), pokonanie Persji przez Turków (1514), zdobycie Rodos przez Turków (1522), bitwę pod Prevezą (1538), oblężenie Malty (1565), opriczninę (1565–1572), zniszczenie Nowogrodu Wielkiego (1570), zdobycie Cypru przez Turków (1571) – identyfikuje postacie Iwana III Srogięgo, Selima II, Jana Zápolyi, Eryka XIV, Jana III Wazy – lokalizuje w przestrzeni kierunki i zasięg ekspansji imperium osmańskiego, tereny zajęte przez Szwecją w XVI w.

	<p>Śródziemnym</p> <ul style="list-style-type: none"> Państwo moskiewskie Szwecja w XVI w. 	<p>skutki</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia jakie znaczenie dla losów Europy miała bitwa pod Lepanto omawia politykę wewnętrzną władców Moskwy zmierzających do wprowadzenia samodzierżawia przedstawia osiągnięcia Iwana IV Groźnego wymienia działania Iwana IV Groźnego prowadzące do wprowadzenia samodzierżawia w państwie moskiewskim wyjaśnia, w jaki sposób Iwan IV Groźny rozprawił się z bojarską opozycją w państwie moskiewskim 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia etapy ekspansji tureckiej w Europie, Azji i Afryce omawia proces budowania potęgi państwa szwedzkiego-wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji międzynarodowej Węgier miały spory polityczne oraz konflikty religijne omawia przebieg walk o dominację na Morzu Śródziemnym przedstawia proces budowania potęgi państwa moskiewskiego wyjaśnia, w jakich okolicznościach dynastia Wazów przejęła władzę w Szwecji ocenia panowanie Iwana IV Groźnego ocenia konsekwencje powstania nowych mocarstw w Europie Wschodniej i Północnej
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej			
<p>1. Społeczeństwo państwa Jagiellonów w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Obszar i zaludnienie państwa Jagiellonów Wieloetniczna Rzeczpospolita Podział społeczny ludności 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia <i>magnateria, szlachta średnia, szlachta drobna, szlachta zagrodowa, szlachta gołota</i> lokalizuje w przestrzeni obszar państwa Jagiellonów wyjaśnia, na czym polegała wieloetniczność w Rzeczypospolitej opisuje strukturę społeczeństwa Rzeczypospolitej wyjaśnia, dlaczego Żydzi byli uznawani za odrębny stan społeczny wymienia stany społeczne w Polsce wymienia grupy, które wyodrębniły się w stanie szlacheckim charakteryzuje strukturę stanu szlacheckiego wyjaśnia przyczyny różnicowania stanu szlacheckiego 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia <i>ludzie luźni, kahał</i> lokalizuje w przestrzeni zasięg występowania grup narodowościowych w Rzeczypospolitej charakteryzuje strukturę demograficzną państwa Jagiellonów omawia pozycję społeczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. charakteryzuje grupy narodowościowe zamieszkujące państwo polsko-litewskie wyjaśnia, jakie przyczyny skłaniały sejm do wydawania ustaw antymieszczańskich przedstawia sytuację kobiet w XVI w. ocenia pozycję społeczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. ocenia korzyści i zagrożenia płynące z wieloetnicznego charakteru społeczeństwa Rzeczypospolitej

	<ul style="list-style-type: none"> ości Mieszczanie i chłopcy Liczebność i podziały szlachty 		
<p>2. Polska gospodarka w „złotym wieku”</p>	<ul style="list-style-type: none"> Geneza gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej Organizacja folwarków Miasta Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, monopol dworski</i> – wyjaśnia, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana – wyjaśnia, jak doszło do wykształcenia się gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce – omawia sposób organizacji folwarków – przedstawia korzyści, jakie przynosiła szlachcie gospodarka folwarczno-pańszczyźniana – omawia gospodarczą rolę miast w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>monopol propinacyjny, psucie monety</i> – lokalizuje w przestrzeni znaczące szlaki handlowe – wymienia ustawodawstwo umożliwiające budowanie gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej – omawia sytuację ekonomiczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. – przedstawia przyczyny słabości miast Rzeczypospolitej w XVI w. – wyjaśnia, jakie znaczenie w XVI w. miały jarmarki – przedstawia uwarunkowania rozwoju handlu w Rzeczypospolitej – wskazuje podobieństwa i różnice między gospodarką Rzeczypospolitej a gospodarką Europy Zachodniej – omawia politykę pieniężną w Rzeczypospolitej – ocenia sytuację ekonomiczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. – ocenia gospodarczą rolę miast w Rzeczypospolitej

	<ul style="list-style-type: none"> • Hand el lokal ny i międ zynar odo wy 		
3. Rozwój demokracji szlacheckiej	<ul style="list-style-type: none"> • Pozycja praw na szlachty • Polski parlament aryzm • Narodziny demokracji szlacheckiej • Obrady sejm u walnego • Naro 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>demokracja szlachecka, sejm walny, izba poselska, senat, sejmiki, sejm zwykły, sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejmik przedsejmowy, prawo ziemskie, królewszczyzny, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> – lokalizuje w czasie przywilej jedlnieński-krakowski (1430–1433), przywilej cerekwicki (1454), zwołanie pierwszego sejm u walnego (1493), konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), sejmy egzekucyjne (1561–1567) – identyfikuje postacie Aleksandra Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Zygmunta I Starego, Bony Sforzy, Zygmunta II Augusta – omawia przyczyny wykształcenia się demokracji szlacheckiej w Polsce – wymienia cechy charakterystyczne demokracji szlacheckiej – przedstawia strukturę sejm u polskiego po 1569 r. – przedstawia przebieg obrad sejm u walnego – przedstawia postulaty i cele ruchu egzekucyjnego oraz ich realizację 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>księga grodzka, elekcja i koronacja vivente rege, rokosz lwowski, egzekucja praw i dóbr, lustracja</i> – lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), sejm piotrkowski (1504), I elekcję i koronację <i>vivente rege</i> (1529), wojnę kokoszą (1537) – identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Hieronima Ossolińskiego, Rafała Leszczyńskiego – omawia pozycję prawną szlachty w Rzeczypospolitej – przedstawia proces kształtowania się parlamentaryzmu w Polsce – wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej odegrała szlachta średnia – wyjaśnia przyczyny i przejawy konfliktu między szlachtą a królem – wyjaśnia okoliczności i przejawy konfliktu między magnaterią a szlachtą – omawia narodziny ruchu egzekucyjnego – charakteryzuje i porównuje pozycję polityczną magnaterii i szlachty średniej w I poł. XVI w. – ocenia prawną pozycję szlachty w Rzeczypospolitej – ocenia rolę i znaczenie króla w systemie demokracji szlacheckiej – ocenia realizację postulatów ruchu egzekucyjnego

	<p>dziny ruch u egze kucyj nego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egzekucja praw i dóbr 		
4. Panowanie ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Wojnę z Moskwą • Politykę węgierską i stosunki z Habsburgami • Wojnę o Mołdawię i relacje z Turcją • Rozwiązania 	<p>– stosuje pojęcia <i>sekularyzacja, flota kaperska, Dominium Maris Baltici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie bitwę pod Orszą (1514), zjazd w Wiedniu (1515), pokój krakowski i hołd pruski (1525), bitwę pod Mohaczem (1526), wojnę z zakonem krzyżackim (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570), hołd lenny Gottharda Kettlera (1561)</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna, Iwana IV Groźnego, Maksymiliana I, Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Gottharda Kettlera</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego</p> <p>– wymienia działania podejmowane w polityce zagranicznej przez ostatnich Jagiellonów</p> <p>– omawia postanowienia pokoju krakowskiego</p> <p>– omawia politykę dynastyczną ostatnich Jagiellonów</p> <p>– opisuje ostatnią wojnę polsko-krzyżacką</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walki o wpływy nad Bałtykiem oraz o Inflanty</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>obrona potoczna, Statuty Karnkowskiego, gospodar</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę popią (1478–1479), wojny z Moskwą (1492–1494, 1500–1503, 1507–1522, 1534–1537), wyprawę na Mołdawię (1497), wyprawy mołdawskie na Pokucie (1502, 1520), przyłączenie Mazowsza do Korony (1524–1526), bitwę pod Obertynem (1530), pokój wieczysty z Turcją (1533), przyłączenie Pokucia do Polski (1538), przeniesienie praw do lenna w Prusach na Hohenzollernów z Brandenburgii (1563), powstanie Komisji Morskiej (1568), pokój w Szczecinie (1570), Statuty Karnkowskiego (1570)</p> <p>– identyfikuje postacie Ferdynanda Habsburga, Jana Tarnowskiego, Iwana III Srogięgo, Jana Zápolyi, Stefana Wielkiego</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni ziemie utracone przez Polskę i Litwę lub do nich przyłączone w latach 1492–1572, podział Inflant w 1561 r.</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojen z Wielkim Księstwem Moskiewskim w I połowie XVI w.</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen o Mołdawię</p> <p>– przedstawia okoliczności inkorporacji Mazowsza do Korony</p> <p>– charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie i ich wpływ na losy Węgier</p>

	<p>ie kwe stii krzyż ackie j</p> <ul style="list-style-type: none"> • Walka o wpływy nad Bałtykiem 		<ul style="list-style-type: none"> – omawia politykę morską Zygmunta Augusta i jej skutki – omawia stosunki polsko-tureckie w XVI w. – wskazuje różnice w polityce zagranicznej dwóch ostatnich Jagiellonów wobec Habsburgów – ocenia, czy korzystnym dla Polski sposobem rozwiązania konfliktu z Krzyżakami były sekularyzacja zakonu i utworzenie świeckiego państwa pruskiego.
<p>5. Rzeczpospolita Obojga Narodów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieje unii Polskiej i Litwy • Dwa państwa i jeden władca • Litwa przed unią lubelską • Unia lubelska • Rzeczposp 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>unia realna</i>, <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów</i>, <i>polonizacja</i> – lokalizuje w czasie unię krakowsko-wileńską (1499), unię mielnicką (1501), sejm lubelski (1568–1569), unię lubelską (1569) – identyfikuje postacie Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Aleksandra, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – lokalizuje w przestrzeni ziemie wcielone do Korony na sejmie lubelskim, terytoria Litwy i Korony po unii lubelskiej – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przyczyny dążeń do zacieśnienia unii między Polską i Litwą – opisuje przebieg sejmu lubelskiego – przedstawia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia skutki unii lubelskiej dla Polski i Litwy – przedstawia różnice między unią personalną a realną – charakteryzuje ustrój polityczny Rzeczypospolitej Obojga Narodów 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie objęcie tronu Polski i Litwy przez Kazimierza Jagiellończyka (1447), rozdzielenie władzy w Polsce i na Litwie (1492), utworzenie odrębnego systemu sądownictwa na Litwie (1564), II statut litewski (1566), wprowadzenie nowego podziału administracyjnego na Litwie (1566), powołanie sejmików ziemskich na Litwie (1566), zniesienie autonomii Prus Królewskich (1569) – identyfikuje postać Zygmunta Kiejstutowicza – omawia stosunki polsko-litewskiej w XV i XVI w. – przedstawia postanowienia unii polsko-litewskich – wyjaśnia, z czego wynikała silna pozycja polityczna rodów możnowładczych w Wielkim Księstwie Litewskim – wyjaśnia, dlaczego przez długi czas Jagiellonowie byli przeciwnikami ścisłego połączenia Polski i Litwy – omawia rządy Zygmunta Augusta na Litwie – omawia proces upodabniania ustroju Litwy do ustroju Polski – charakteryzuje przemiany ustrojowe na Litwie – omawia konsekwencje zmian wprowadzonych w Prusach Królewskich w II poł. XVI w. – ocenia konsekwencje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe unii lubelskiej

	olita Oboj ga Naro dów <ul style="list-style-type: none"> • Skutk i unii lubel skiej 		
6. Reformacja i kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji w Rzeczypospolitej <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny reformacji w Rzeczypospolitej – wymienia wyznania protestanckie, które rozwinęły się na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w. • Bracia polscy i czescy <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje poglądy i działalność braci polskich – przedstawia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce – wyjaśnia, dlaczego XVI-wieczna Rzeczpospolita jest nazywana krajem tolerancji wyznaniowej – przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej – omawia działalność jezuitów w Polsce – przedstawia przyczyny i konsekwencje zawarcia unii brzeskiej • Walka o tolerancję • Kontrreformacja w 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>zbór</i>, <i>arianie (bracia polscy)</i>, <i>bracia czescy</i>, <i>ugoda sandomierska</i>, <i>wolność religijna</i>, <i>konfederacja warszawska</i>, <i>unia brzeska</i>, <i>Kościół unicki (grekokatolicki)</i> – lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), konfederację warszawską (1573), unię brzeską (1596) – identyfikuje postacie Jana Łaskiego, Piotra Skargi – lokalizuje w przestrzeni tereny, na których dominowali wyznawcy prawosławia, luteranie, kalwini, arianie i grekokatolicy – wymienia przyczyny reformacji w Rzeczypospolitej – wymienia wyznania protestanckie, które rozwinęły się na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w. – omawia zróżnicowanie wyznaniowe Rzeczypospolitej w XVI w. – charakteryzuje poglądy i działalność braci polskich – przedstawia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce – wyjaśnia, dlaczego XVI-wieczna Rzeczpospolita jest nazywana krajem tolerancji wyznaniowej – przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej – omawia działalność jezuitów w Polsce – przedstawia przyczyny i konsekwencje zawarcia unii brzeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>antytrynitaryzm</i>, <i>Kościół narodowy</i> – lokalizuje w czasie rozłam wśród polskich kalwinistów (1562–1565), sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), powołanie Akademii Wileńskiej (1579) – identyfikuje postacie Piotra z Goniądza, Stanisława Hozjusza, Jakuba Wujka – przedstawia proces rozprzestrzeniania się haseł reformacji w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, na czym polegała popularność haseł reformacyjnych w Polsce – omawia zasięg reformacji na ziemiach Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego kalwinizm zyskał popularność wśród szlachty – wyjaśnia, na czym polegała idea Kościoła narodowego – omawia próby jednoczenia protestantów polskich – przedstawia realizację postanowień soboru trydenckiego w Polsce – przedstawia okoliczności powstania braci polskich – ocenia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce

	<p>Polsc e</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kościół prawosławny i unia brzeska 		
<p>7. Pierwsza wolna elekcja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsze bezkrólewice • Wolna elekcja • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Rząd i ucieczka Henryka Walezego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>bezkrólewice, elekcja viritim, konfederacja, interrex, sejm konwokacyjny, Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i> – lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572), sejm konwokacyjny (1573), I wolną elekcję (1573), ucieczkę Henryka Walezego do Francji (1574) – identyfikuje postacie Henryka Walezego, Jana Zamojskiego, Anny Jagiellonki – wymienia i charakteryzuje instytucje powołane w wyniku kompromisu między szlachtą i magnaterią po śmierci Zygmunta Augusta – wyjaśnia, w jakich celach w dawnej Polsce zawiązywano konfederacje – omawia przebieg pierwszej wolnej elekcji – przedstawia zasady ustrojowe określone w <i>Artykułach henrykowskich</i> – wymienia różnice między <i>Artykułami henrykowskimi</i> a <i>pacta conventa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>konfederacja kapturowa, sąd kapturowy</i> – identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Jakuba Uchańskiego, Jana Firleja, Ernest Habsburga, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazy – omawia sytuację w Rzeczypospolitej po śmierci ostatniego Jagiellona – przedstawia kandydatów ubiegających się o tron polski podczas pierwszej elekcji – przedstawia spór między szlachtą i magnaterią w okresie pierwszego bezkrólewia – omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej po ucieczce Henryka Walezego – ocenia rozwiązania ustrojowe przyjęte podczas pierwszego bezkrólewia i pierwszej wolnej elekcji

<p>8. Rządy Stefana Batorego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Druga wolna elekcja • Wojna z Gdańskiem • Wojna o Inflanty • Polityka wewnętrzna króla 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575), wojnę Batorego z Gdańskiem (1576–1577), wojnę z Rosją (1578–1582) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia – identyfikuje postać Stefana Batorego – identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Anny Jagiellonki, Maksymiliana II – przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego – wymienia reformy wprowadzone w kraju przez Stefana Batorego – opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny z Rosją o Inflanty – przedstawia bilans wojen Stefana Batorego z Gdańskiem i Moskwą
<p>9. Renesans w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Humanizm w Polsce • Sztuka renesansu • Myśl społeczna i polityka 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>banicja</i> – lokalizuje w czasie sejm konwokacyjny (1575), zjazd w Stężycy (1575), bitwę pod Lubieszewem (1576), reformę sądownictwa (1578), utworzenie piechoty wybranieckiej (1578) – lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581) – identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Samuela Zborowskiego – opisuje przebieg drugiej wolnej elekcji w Rzeczypospolitej Obojga Narodów – przedstawia przebieg konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem – omawia przyczyny konfliktu Stefana Batorego ze szlachtą – charakteryzuje rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów Stefana Batorego – ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Stefana Batorego
<ul style="list-style-type: none"> • Humanizm w Polsce • Sztuka renesansu • Myśl społeczna i polityka 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>attyka, arkady, krużganki, arrasy</i> – identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera, Jana Zamojskiego, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika – przedstawia mecenat artystyczny w Polsce – wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansowej w Polsce – przedstawia osiągnięcia sztuki i architektury renesansu w Polsce – charakteryzuje dorobek polskiej literatury renesansowej – omawia myśl społeczną i polityczną polskiego odrodzenia – wymienia czynniki, które wpłynęły na rozwój polskiej literatury w czasach odrodzenia – wyjaśnia, jaką rolę słowo drukowane odgrywało w życiu 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Filippa Buonaccorsi (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Mikołaja Sienickiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Łukasza Górnickiego, Sebastiana Klonowica, Szymona Szymonowica, Marcina Bielskiego, Bernarda Morando, Santiago Gucci, Jana Michałowicza z Urzędowa, Stanisława Samostrzelnika, Wawrzyńca Goślickiego, Andrzeja Krzyckiego, Jana Dantyszka, Klemensa Janickiego, Reinholda Heidensteina, Bartosza Paprockiego, Wojciecha z Brudzewa, Jana z Łańcuta, Tomasza Kłosa, Józefa Strusia, Wojciecha Oczki, Michała Sędziwoja – omawia działalność zwolenników idei humanizmu w Polsce – wyjaśnia rolę Krakowa i dworu królewskiego w upowszechnianiu idei humanizmu i renesansu

	<p>yczna</p> <ul style="list-style-type: none"> Literatura Geografia i historiografia Rzeczoznawstwo nauki ścisłej i medycyny 	<p>publicznym w Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje związki między polską i europejską architekturą renesansową porównuje poglądy społeczno-polityczne Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Stanisława Orzechowskiego charakteryzuje polskie osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych i medycznych przedstawia dorobek polskiej historiografii porównuje i ocenia myśl polityczno-społeczną renesansu polskiego i europejskiego
Rozdział III. Europa w XVII wieku			
<p>1. Angielska wojna domowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Przemiany społeczne i konflikty religijne Spór króla z parlamentem 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia <i>nowa szlachta (gentry), merkantylizm, Armia Nowego Wzoru, lord protektor, chwalebna (sławetna) rewolucja, monarchia parlamentarna</i> lokalizuje w czasie wojnę domową (1642–1649), czasie ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie republiki w Anglii (1649), początek dyktatury wojskowej Cromwella (1653), Akt nawigacyjny (1651), restaurację Stuartów (1660), Habeas Corpus Act (1679), Ustawę o prawach (1689), chwalebna rewolucję (1688) identyfikuje postać Karola I Stuarta, Olivera Cromwella, Wilhelma III Orańskiego przedstawia wpływ przemian gospodarczych na zmiany w społeczeństwie angielskim w XVI w. omawia przyczyny i skutki wojny domowej omawia etapy angielskiej wojny domowej wyjaśnia, jaką rolę w rewolucji angielskiej odegrała Armia 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia <i>purytanizm, jedenastoletnia tyrania, torysi, wigowie, Akt o następstwie tronu</i> lokalizuje w czasie początek tzw. jedenastoletniej tyranii (1629), powstania w Szkocji (1637 i 1650), zwołanie Krótkiego Parlamentu (1640), obrady Długiego Parlamentu (1640–1653), Wielką remonstrację (1641), bitwę pod Marston Moor (1644), powstanie Armii Nowego Wzoru (1645), bitwę pod Naseby (1645), bitwę pod Preston (1648), powołanie Parlamentu Kadłubowego (1648), powstanie w Irlandii (1649), wojnę angielsko-holenderską (1652–1654) identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Johna Pyma, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii Stuart charakteryzuje gospodarczą rolę nowej szlachty przedstawia ograniczenia w rozwoju gospodarczym Anglii w XVI w.

	<ul style="list-style-type: none"> • Początek konfliktu • Wojna domowa i powstanie republiki • Protektorat Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	<p>Nowego Wzoru</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rządy Cromwella w okresie jego protektoratu – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do chwałebnej rewolucji i jakie były jej skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia podziały religijne w społeczeństwie angielskim – charakteryzuje relacje między Karolem I a parlamentem angielskim – wyjaśnia, w jakich okolicznościach stracono Karola I – charakteryzuje rolę Olivera Cromwella podczas angielskiej wojny domowej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do restauracji monarchii Stuartów – omawia konflikt między Karolem II a parlamentem – wyjaśnia wpływ Habeas Corpus Act i Ustawy o prawach na ustrój polityczny Anglii – ocenia rolę Olivera Cromwella podczas rewolucji – ocenia polityczne skutki chwałebnej rewolucji
2. Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny konfliktu • Powstanie czeskie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), utworzenie Ligi Katolickiej (1609), wojnę trzydziestoletnią (1618–1648), defenestrację praską (1618), okres czesko-palatynacki (1618–1624), okres duński (1624–1629), okres szwedzki (1630–1635), okres francuski (1635–1648) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>edykt restytucyjny, list majestatyczny</i> – lokalizuje w czasie list majestatyczny (1609), antyhabsburskie powstanie na Węgrzech (1619), bitwę pod Białą Górą (1620), pokój w Lubece (1629), edykt restytucyjny (1629), oblężenie Magdeburga (1631), bitwę pod Breitenfelden (1631), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Nordlingen (1634), pokój w Pradze (1635), bitwę pod Rocroi (1643)

	<ul style="list-style-type: none"> • Początek wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) • Duński okres wojnę (1624–1629) • Szwedzki okres wojnę (1630–1635) • Francuski okres wojnę (1635–1648) • Pokój 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Macieja I, Ferdynanda II, Christiana IV, Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa – lokalizuje w przestrzeni najważniejsze państwa protestanckie i katolickie uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny polityczne i religijne wojny trzydziestoletniej – wymienia etapy w przebiegu wojnę trzydziestoletniej i charakteryzuje je – podaje przyczyny włączania się kolejnych państw do konfliktu w Rzeszy – omawia postanowienia pokoju westfalskiego – omawia skutki wojny trzydziestoletniej <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Fryderyka V, Maksymiliana, Fryderyka V Wittelsbacha, Fryderyka IV, Rudolfa II, Ernsta von Mansfelda, Gábora Bethlena, Johana von Tilly’ego, Krystyny – lokalizuje w przestrzeni zmiany terytorialne w Europie po pokoju westfalskim – omawia sytuację wyznaniową w Rzeszy Niemieckiej i jej wpływ na sytuację Europy – charakteryzuje sytuację wyznaniową w Królestwie Czeskim – wyjaśnia okoliczności i skutki II defenestracji praskiej – przedstawia przyczyny wybuchu powstania czeskiego i jego klęski – opisuje cechy charakterystyczne armii okresu wojnę trzydziestoletniej – wyjaśnia, jaki przebieg miała wojna trzydziestoletnia na Śląsku – wyjaśnia, czy wojna trzydziestoletnia powinna być traktowana jako konflikt niemiecki czy ogólnoeuropejski – ocenia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i religijne wojny trzydziestoletniej
--	--	--

	<p>j westf alski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skutki wojny 		
3. Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Ludwik XIII i kardynał Richelieu • Rząd kardynała Mazarina • Władza absolutna Ludwika XIV • Rozwój gospodarczy • Polityka zagraniczna 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>racja stanu</i>, <i>intendant</i>, <i>szlachta urzędnicza</i>, <i>fronda</i>, <i>Wysoka Rada</i>, <i>merkantylizm</i>, <i>kolbertyzm</i> – lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715), zniesienie Edyktu nantejskiego (1685) – identyfikuje postacie Henryka IV Burbona, Ludwika XIII, Armanda de Richelieu, Jules’a Mazarina, Ludwika XIV, Jeana Baptisty Colberta – przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu i Ludwika XIV – wymienia warunki, jakie musiały zaistnieć, aby mogła powstać władza absolutna – omawia cechy charakterystyczne monarchii absolutnej Ludwika XIV – charakteryzuje reformy ustrojowe Ludwika XIV – wyjaśnia, dlaczego Wersal stanowił „złotą klatkę” dla francuskiej arystokracji – omawia reformy gospodarcze w XVII-wiecznej Francji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>wojna dewolucyjna</i>, <i>polityka réunionów</i> – lokalizuje w czasie zdobycia La Rochelle (1628), edykt łaski (1629), frondę parlamentarną (1648–1649), frondę książąt (1649–1653), pokój pirenejski (1659), wojnę dewolucyjną (1667–1668), pokój w Akwizgranie (1668), wojnę francusko-holenderską (1672–1679), pokój w Nijmegen (1678–1679), wojnę z Ligą Augsburską (1686–1697), pokój w Rijswijk (1697) – identyfikuje postacie Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki, Wilhelma III Orańskiego – lokalizuje w przestrzeni zasięg ekspansji Francji za rządów Ludwika XIV – omawia rządy Ludwika XIII i kardynała Richelieu – wyjaśnia, na czym polegała centralizacja władzy za rządów Ludwika XIII – omawia rządy kardynała Mazarina – przedstawia przyczyny i skutki frondy – opisuje proces kształtowania się władzy absolutnej we Francji – charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV – wymienia grupy społeczne we Francji zainteresowane wprowadzeniem absolutyzmu i jemu przeciwne oraz charakteryzuje przyczyny takich postaw – ocenia rolę kardynałów de Richelieu oraz Mazarina w dziejach Francji – ocenia panowanie Ludwika XIV

	a		
4. Zmiany polityczne w Europie w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Upadek potęgi Hiszpanii <ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>protekcjonizm</i> – lokalizuje w czasie traktaty welawsko-bydgoskie (1657), bitwę pod Wiedniem (1683), zawarcie Świętej Ligi (1684), pokój w Karłowicach (1699) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia • Polityka obrotowa Holandii <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma, Karola IX Sudermańskiego, Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Wilhelma III Orańskiego, Kara Mustafy – wyjaśnia, jakie skutki polityczne niosła ze sobą polityka protekcjonizmu – wymienia przyczyny i skutki rywalizacji Holandii z Francją i Anglią • Wzrost znaczenia Brandenburgii <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia politykę wewnętrzną i zagraniczną Fryderyka Wilhelma – przedstawia okoliczności, w jakich Brandenburgia przejęła pruski tron książęcy – omawia ekspansję terytorialną Prus w XVII w. – przedstawia etapy ekspansji szwedzkiej w basenie Morza Bałtyckiego • Potęga Szwecji <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia antyturecką działalność Świętej Ligi • Węgry i Turcja 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>moryskowie</i> – lokalizuje w czasie powstanie morysków (1568), unię personalną Brandenburgii i Prus Książęcych (1618), powstania w Katalonii (1640–1652) i Portugalii (1640–1668), wojny angielsko-holenderskie (1652–1654, 1665–1666, 1672–1674), uznanie przez Hiszpanię niepodległości Portugalii (1668), przejęcie przez Francję Regionu Franche-Comté (1678), pokój w Bredzie (1667), pokój w Nijmegen (1678), antyhabsburskie powstanie na Węgrzech (1682), zdobycie Azowa (1696), pokój w Rijswijk (1697), bitwę pod Zentą (1697) – identyfikuje postać Filipa IV, Gaspara de Guzmána, Jana Zygmunta Hohenzollerna, Karola X Gustawa, Krystyny Wazy, Axela Oxenstierny, Imre Thököly'ego – lokalizuje w przestrzeni zasięg szwedzkiej ekspansji terytorialnej w Europie – przedstawia przyczyny gospodarcze i polityczne upadku potęgi Hiszpanii w XVII w. – wyjaśnia przyczyny wypędzenia morysków – przedstawia okoliczności odzyskania niepodległości przez Portugalię – wyjaśnia, dlaczego zmagania między Anglią i Holandią były prowadzone jedynie w koloniach i na morzach – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojen angielsko-holenderskich – omawia wpływ relacji habsbursko-wiedeńskich na konflikt z Turcją – wyjaśnia, które kraje europejskie odniosły korzyści polityczne w drugiej połowie XVII w. – ocenia zmiany na arenie międzynarodowej, do których doszło w XVII w. 	
5. Kultura baroku	<ul style="list-style-type: none"> • Pomiędzy rene 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>barok, klasycyzm, realizm, teatr elżbietański, racjonalizm, empiryzm</i> – lokalizuje w czasie barok (k. XVI – poł. XVIII w.) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>manieryzm, barok dworski, libertynizm, jansenizm</i> – lokalizuje w czasie manieryzm (ok. 1527 – do k. XVI w.),

	<p>sans em a baro kiem</p> <ul style="list-style-type: none"> Sztuk a baro ku Nauk a i filozo fia Teat r, liter atur a i muz yka 	<p>– identyfikuje postacie Giovanniego Berniniego, Caravaggia, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijna, Francisca Bacona, Galileusza, Isaaca Newtona, Kartezjusza, Williama Shakespeare’a, Moliera, Jana Sebastiana Bacha</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne epoki baroku</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na narodziny baroku miała kontrreformacja</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne architektury baroku</p> <p>– przedstawia cechy malarstwa barokowego</p> <p>– wymienia przykłady rezydencji królewskich i cesarskich epoki baroku</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne literatury baroku</p>	<p>założenie Royal Society w Londynie (1660)</p> <p>– identyfikuje postacie El Greca, Francesca Borrominiego, Diega Velázquez, Johannes Keplera, Blaise’a Pascala, Antonia Vivaldiego, Antoona van Dycka, Jana Brueghel Młodsze, Jeana Baptisty Racine’a, Pierre’a Corneille’a, Georga Friedricha Haendla, Claudia Monteverdiego</p> <p>– przedstawia cechy manieryzmu w sztuce</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wielu malarzy epoki baroku określano mianem „mistrzów światła i cienia”</p> <p>– wyjaśnia, co wyróżniało barok dworski</p> <p>– wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy architekturą renesansową a barokową</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikała specyfika baroku mieszczańsko-protestanckiego</p> <p>– przedstawia kierunki i nurty filozoficzne epoki baroku</p> <p>– omawia osiągnięcia naukowe epoki baroku</p> <p>– omawia wpływ baroku na zmiany w teatrze i muzyce</p> <p>– ocenia, które rozwiązania w architekturze i sztuce baroku mogły robić szczególne wrażenie na wiernych</p>
Rozdział IV. Wiek wojen			
1. Rządy Zygmunta III Wazy	<ul style="list-style-type: none"> Pod wójn a elekc ja Król i hetm an Wyb uch wojn ę ze Szwec ją 	<p>– stosuje pojęcia <i>rokość, husaria</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę polsko-szwedzką (1600–1611), rokość Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę polsko-szwedzką (1625–1629)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627), bitwę pod Trzcianą (1629), rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa II Adolfa, Władysława IV Wazy</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.</p> <p>– przedstawia główne etapy walk polsko-szwedzkich w I poł.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>popularyści, regaliści, monarchia mieszana</i></p> <p>– lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), sejm inkwizycyjny (1592), przejęcie tronu Szwecji przez Zygmunta III Wazę (1592), bitwę pod Linköping (1598), detronizację Zygmunta III Wazy przez Riksdag (1599), inkorporację szwedzkiej Estonii do Rzeczypospolitej (1600), wojnę polsko-szwedzką (1617–1622),</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Byczyną (1588), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), powstanie Bołotnikowa (1606), bitwę pod Guzowem (1607), bitwę pod Gniewem (1626), bitwy pod Tczewem i Hamersztynem (1627) pokój wieczysty między Moskwą i Szwecją (1609), powstanie antypolskie w Rosji (1611), rosyjsko-szwedzki</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Rokosz Zebrzydowski • Wojna w Inflantach i Prusach 	<p>XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę husarii w prowadzeniu działań wojennych – charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rokoshu Zebrzydowskiego 	<p>traktat w Stołbowie (1617)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Maksymiliana Habsburga, Fiodora, Karola IX Sudermańskiego, Arendta Dickmanna – omawia okoliczności elekcji Zygmunta III Wazy na tron Rzeczypospolitej – przedstawia rywalizację Zygmunta III Wazy z Maksymilianem Habsburgiem – opisuje relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim – przedstawia plany Zygmunta III dotyczące wzmocnienia władzy królewskiej – przedstawia etapy walki Zygmunta III Wazy o tron Szwecji i jej skutki – omawia przebieg wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. – ocenia relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim – ocenia skutki rokoshu Zebrzydowskiego dla pozycji władcy i stabilizacji państwowości polskiej
<p>2. Walki o koronę carów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys państwa carów • Dymitriady • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> – lokalizuje w czasie wyprawę Dymitra II Samozwańca (1607–1610), wojnę polsko-rosyjską (1609–1618), wybór Michała Romanowa na cara Rosji (1613), wojnę smoleńską (1632–1634) – lokalizuje w czasie i przestrzeni I dymitriadę (1604–1605), bitwę pod Kłuszynem (1610), rozejm w Dywilinie (1618) i jego postanowienia, pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634) – identyfikuje postać Dymitra I Samozwańca, Dymitra II Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jana Karola Chodkiewicza, Władysława IV Wazy – omawia przyczyny i skutki wojen z Moskwą w I poł. XVII w. – przedstawia etapy wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w I poł. XVII w. – wyjaśnia, dlaczego Władysław Waza nie objął władzy w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Wielka Smuta</i>, <i>lisowczycy</i> – lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), powstanie Wasyla Szujskiego (1606), zdobycie Moskwy przez Polaków (1610), rządy polskie na Kremlu (1610–1612), wyprawę królewicza Władysława na Moskwę (1617) – identyfikuje postacie Fiodora, Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego, Aleksandra Józefa Lisowskiego – omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu wewnętrznego w państwie moskiewskim – wyjaśnia, dlaczego polscy magnaci zdecydowali się poprzeć roszczenia kolejnych Dymitrów Samozwańców do tronu moskiewskiego – charakteryzuje rządy Dymitra I Samozwańca i ich skutki – omawia przebieg wojen Rzeczypospolitej z Moskwą – wyjaśnia, jaką rolę w zmaganiach z Rosją odegrali lisowczycy – charakteryzuje polskie rządy na Kremlu i reakcję Rosjan

	<ul style="list-style-type: none"> • Walki o koronę carów • Wojna smoleńska 		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zabiegi Zygmunta III i jego syna królewicza Władysława o carską koronę – ocenia polityczne skutki wojen z Moskwą – ocenia postawę Zygmunta III Wazy w czasie wojen Rzeczypospolitej z Rosją
<p>3. Kozacy i konflikty z imperium osmańskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Imperium osmańskie i księstwa naddunajskie • „Awantury mołdawskie” polskich magnatów • Kozacy na Ukrainie • Rejes 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Kozacy</i>, <i>Dzikie Pola</i> (<i>Zaporoże</i>, <i>Niż</i>), <i>ataman</i>, <i>starszyzna</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621), pokój w Chocimiu (1621) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Jana Zamojskiego, Piotra Konaszewicza–Sahajdacznego, Stanisława Koniecpolskiego – lokalizuje w przestrzeni obszary zamieszkiwane przez Kozaków, terytoria sporne Rzeczypospolitej i Turcji w XVII w. – wyjaśnia, jakie skutki dla Rzeczypospolitej miały najazdy tatarskie – charakteryzuje wewnętrzną organizację Kozaków – omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją w latach 1620–1621 – omawia przebieg wojny z Turcją w latach 1620–1621 – przedstawia stosunki polsko-tureckie w latach 30. i 40. XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Sicz</i>, <i>tabor</i>, <i>kondominium</i>, <i>chadzki kozackie rejestr</i>, <i>pokój hetmański</i>, <i>czambuł</i> – lokalizuje w czasie powstanie Kosińskiego (1591–1593), wyprawę Jana Zamojskiego na Mołdawię (1595), wyprawę Jana Zamojskiego na Wołoszczyznę (1600), interwencji magnatów w Mołdawii (1615), traktat w Buszy (1617) – identyfikuje postać Jeremiego Mohyły, Michała Walecznego, Szymona Mohyły, Samuela Koreckiego, Michała Wiśniowieckiego, Krzysztofa Kosińskiego – omawia relacje między Rzeczpospolitą a Mołdawią w końcu XVI w. – omawia przyczyny, przebieg i skutki interwencji polskich magnatów w Mołdawii – omawia geopolityczne położenie Ukrainy i jego wpływ na życie codzienne jej mieszkańców – wyjaśnia, jaką funkcję pełnił rejestr kozacki – omawia wpływ problemu tatarskiego na politykę zagraniczną i wewnętrzną Rzeczypospolitej w I poł. XVII w.– – omawia przyczyny i skutki powstań kozackich w końcu XVI w. – charakteryzuje okres sukcesów kozackich w pocz. XVII w. i jego znaczenie dla Rzeczypospolitej – ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków

	<p>tr i pier wsze pows tania koza ckie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wojn a z Turcj ą • Napi ęte stosu nki i plany kolej nej wojn ę z Turcj ą 		
4. Powstanie Chmielnickiego	<ul style="list-style-type: none"> • Probl em koza cki • Przyc zyn y pows tania Chmi elnic kiego • Wyb uch pows 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>wojsko zaporoskie</i> – lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1655) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy nad Żółtymi Wodami, pod Korsuniem i Piławcami (1648), obronę Zbaraża (1649 r.), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Batohem (1652), układ w Perejasławiu (1654) i jego postanowienia, bitwę pod Ochmatowem (1655), unię w Hadziaczu (1658) i jej postanowienia, bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jeremiego Wiśniowieckiego, Jana Kazimierza Wazę, Iwana Wyhowskiego – lokalizuje w przestrzeni obszary objęte powstaniem Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>ukraińscy królewęża</i> – lokalizuje w czasie ugodę kurukowską (1622), powstanie Pawluka (1637), powstanie Kostki-Napierskiego (1651) – lokalizuje w czasie i przestrzeni ugodę zborowską (1649), ugodę w Białej Cerkwi (1651), bitwę pod Żwańcem (1653) – identyfikuje postacie Tuhaj-beja, Iwana Sulimy, Pawła Pawluka, Stefana Potockiego, Mikołaja Potockiego, Marcina Kalinowskiego, Jerzego Ossolińskiego, Adama Kisiela, Aleksandra Kostki-Napierskiego – wyjaśnia wpływ problemu rejestru na stosunki polsko-kozackie – przedstawia organizację i znaczenie militarne wojska zaporoskiego – omawia powstania kozackie z I poł. XVII w.

	<p>tania na Ukrainie</p> <ul style="list-style-type: none"> Walki w latach 1649 – 1653 Zaangażowanie Moskwy w sprawy Ukrainy Skutki powstania Chmielnickiego 	<p>– wyjaśnia, dlaczego polityka władz Rzeczypospolitej wywoływała niezadowolenie Kozaków</p> <p>– omawia działalność polskiej szlachty i magnaterii na Ukrainie</p> <p>– charakteryzuje przyczyny i skutki powstania Chmielnickiego</p> <p>– przedstawia etapy powstania Chmielnickiego</p> <p>– określa przyczyny klęsk Polaków i sukcesów Kozaków w czasie powstania Chmielnickiego</p> <p>– przedstawia postanowienia unii w Hadziaczu</p>	<p>– omawia okoliczności wybuchu powstania Chmielnickiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Kozacy sprzymierzyli się najpierw z Tatarami, a później z Rosją</p> <p>– omawia przebieg działań militarnych w czasie powstania Chmielnickiego</p> <p>– przedstawia polityczne pomysły rozwiązania problemu kozackiego w czasie powstania Chmielnickiego</p> <p>– omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę</p> <p>– opisuje proces budzenia się świadomości etnicznej Kozaków zaporoskich w XVI i XVII w.</p> <p>– ocenia postawy Polaków wobec powstania Chmielnickiego</p> <p>– ocenia konsekwencje przymierza kozacko-rosyjskiego</p> <p>– ocenia znaczenie unii w Hadziaczu dla stosunków polsko-kozackich</p>
5. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyna najazdu szwedzkiego Potop 	<p>– stosuje pojęcie <i>wojna podjazdowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie potop szwedzki (1655–1660),</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Gołębim (1656), bitwę pod Warką (1656), traktat w Radnot (1656) i jego postanowienia, układy welawsko-bydgoskie (1657), pokój w Oliwie (1660)</p> <p>– identyfikuje postać Jana Kazimierza Wazy, Karola X Gustawa, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>śluby lwowskie</i>, <i>wojsko komputowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie konfederacji w Tyszowcach i Łańcutach (1655), śluby lwowskie Jana Kazimierza (1656), układ szwedzko--brandenburski (1656), wygnanie arian z Polski (1658)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem i w Kiejdanach (1655), bitwę pod Warszawą (1656)</p> <p>– identyfikuje postaci Hieronima Radziejewskiego,</p>

	<p>p szwe dzki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wojna o wyzwole nie Rzeczypospolitej • Zmiana sytuacji międzynarodowej • Pokój w Oliwie i skutki wojny 	<p>– omawia przyczyny najazdu szwedzkiego</p> <p>– omawia działania wojenne w czasie potopu szwedzkiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego obrona Jasnej Góry stała się punktem zwrotnym w przebiegu działań wojennych ze Szwecją</p> <p>– wskazuje przykłady sukcesów oręża polskiego w walce ze Szwedami</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego układ w Radnot stanowił zagrożenie suwerenności Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju oliwskiego</p> <p>– omawia polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturalne konsekwencje wojny ze Szwecją</p>	<p>Janusza Radziwiłła, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego, Fryderyka Wilhelma, Wincentego Gosiewskiego, Jerzego II Rakocznego</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni główne kierunki działań wojsk szwedzkich w 1655 r.</p> <p>– omawia sytuację polityczną, w jakiej znalazła się Rzeczpospolita przed potopem szwedzkim</p> <p>– charakteryzuje sytuację międzynarodową Rzeczypospolitej przed potopem szwedzkim i w jego czasie</p> <p>– opisuje, jakie znaczenie dla państwa polskiego miały traktaty welawsko-bydgoskie</p> <p>– przedstawia zmiany w polskiej armii XVII w.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do prześladowania protestantów i jakie były tego skutki</p> <p>– ocenia postawy magnatów w obliczu zagrożenia państwowości polskiej</p> <p>– ocenia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego</p> <p>– ocenia wpływ potopu na relacje między Rzeczpospolitą a Prusami</p>
<p>6. Wojna domowa i król „Piast”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po potopie • Plany reformy 	<p>– stosuje pojęcie <i>liberum veto</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze liberum veto (1652), rokosz Lubomirskiego (1665–1666), abdykację Jana Kazimierza (1668), elekcję Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1669), wojnę z Turcją (1672)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1672) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Władysława</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>infamia</i>, <i>malkontenci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie zawarcie Związku Święconego (1661), bitwę pod Mątwami (1666), bunt Piotra Doroszenki (1671), pospolite ruszenie pod Gołębkiem (1672), konfederację pod Szczepieszynem (1673)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Kamieńca Podolskiego przez Turków (1672)</p> <p>– identyfikuje postacie Ludwiki Marii Gonzagi, Andrzeja</p>

	<p>m i nastę pstw a tron u</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roko sz Lubo mirsk iego • Wyb ór „Pias ta” na króla • Konfl ikt króla z opoz ycją • Pocz ątek wojn ę z Turcj ą 	<p>Sicińskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim – wymienia przejawy kryzysu Rzeczypospolitej w II poł. XVII w. – omawia przejawy kryzysu państwowości polskiej w II poł. XVII w. – przedstawia przyczyny i skutki rokoszu Zebrzydowskiego – omawia okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez Michała Korybuta Wiśniowieckiego – omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją – wyjaśnia przyczyny klęski Rzeczypospolitej w wojnie z Turcją w 1672 r. 	<p>Olszowskiego, Piotra Doroszenki</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje program reform proponowany przez Jana Kazimierza i reakcję szlachty polskiej – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu króla z Jerzym Sebastianem Lubomirskim – omawia zmagania opozycji magnackiej i regalistów w czasie panowania Jana Kazimierza i Michała Korybuta Wiśniowieckiego – omawia wpływ konfliktów Jana Kazimierza oraz Michała Korybuta Wiśniowieckiego z opozycją magnacką na funkcjonowanie państwa – omawia zmiany w polskiej polityce zagranicznej i ich wpływ na funkcjonowanie Rzeczypospolitej – ocenia realną możliwość realizacji reform Jana Kazimierza
<p>7. Rządy Jana III Sobieskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elekc ja Jana III Sobie skiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>odsiecz wiedeńska</i> – lokalizuje w czasie elekcję Jana III Sobieskiego (1674), wojnę z Turcją (1674–1676), utworzenie Świętej Ligi (1684) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Chocimiem (1673), bitwę pod Wiedniem (1683), bitwę pod Parkanami (1683), pokój Grzymałtowski (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie traktat w Jaworowie (1675), sojusz polsko-szwedzki (1677), sojusz polsko-habsburski (1683) – lokalizuje w czasie i przestrzeni oblężenie Trembowli (1675), bitwę pod Żurawnem (1676), rozejm w Żurawnie (1676) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Dymitra Wiśniowieckiego, Stanisława Jabłonowskiego, Karola Lotaryńskiego, Michała

	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Turcją • Polityka zagraniczna Sobieskiego • Zmiana sojuszów • Odsiecz wiedeńska • Zakończenie walk z Turcją • Ostatnie lata panowania Jana III 	<p>postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Jana III Sobieskiego, Marii Kazimiery, Leopolda I Habsburga, Kara Mustafy – przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego – omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją w latach 1674–1676 – omawia przebieg wojny z Turcją w latach 1674–1676 – omawia założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego – przedstawia przyczyny i skutki odsieczy wiedeńskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało zwycięstwo pod Wiedniem 	<p>Paca, Anny Doroty Chrzanowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności objęcia tronu przez Jana III Sobieskiego – przedstawia reformy wojskowe Jana III Sobieskiego – omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na politykę zagraniczną Jana III Sobieskiego – charakteryzuje politykę Sobieskiego wobec Brandenburgii, Rosji i Turcji – przedstawia skutki przejścia Sobieskiego do obozu prohabsburskiego – omawia działalność Świętej Ligi i jej skutki dla Rzeczypospolitej – przedstawia ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego – ocenia skutki zaangażowania Rzeczypospolitej w działalność Świętej Ligi – ocenia znaczenie traktatu pokojowego w Karłowicach z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej
--	---	--	---

8. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Zniszczenia wojenne • Społeczne skutki wojen • Wzrost roli magnaterii • Przemiany ustrojowe i skarbowość • Sytuacja wyznawstwa w XVII w. 	<p>– stosuje pojęcia <i>oligarchia magnacka, latyfundia magnackie, klientela magnacka, rządy sejmikowe, dysydenci</i></p> <p>– omawia zniszczenia wojenne i grabieże po wielkich wojnach XVII w.</p> <p>– charakteryzuje społeczne skutki wojen</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w II połowie XVII w.</p> <p>– przedstawia przejawy wpływu magnaterii na życie polityczne i gospodarcze Rzeczypospolitej w XVII w.</p> <p>– omawia proces oligarchizacji życia gospodarczego i politycznego Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegały rządy sejmikowe</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>podatek podymny, podatek pogłówny, hiberna, kwarta, łanowe, apostazja, egzulanci</i></p> <p>– przedstawia skutki wielkich wojen dla gospodarki miejskiej w Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia położenie gospodarcze szlachty w XVII w. i jej działania na rzecz zwiększenia swoich dochodów</p> <p>– omawia rodzaje sejmików i ich kompetencje</p> <p>– charakteryzuje położenie protestantów w Rzeczypospolitej w XVII w.</p> <p>– omawia wpływ kryzysu europejskiego w XVII w. na sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia wpływ egzulantów na politykę państwa</p> <p>– omawia politykę skarbową w Rzeczypospolitej XVII w.</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał konflikt między unitami i dyzunitami</p> <p>– opisuje relacje między wyznaniem na ziemiach Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia wpływ wojen XVII w. na przemiany ustrojowe, gospodarcze, społeczne i wyznaniowe w Rzeczypospolitej</p>
9. Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> • Początki 	<p>– stosuje pojęcia <i>sarmatyzm, złota wolność szlachecka, przedmurze chrześcijaństwa, kalwaria, ksenofobia,</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>silva rerum</i></p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Zebrzydowskiego,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • baroku w Polsce • Architektura barokowa w Polsce • Rzeźba i malarstwo • Literatura barokowa • Oświata • Sarmatyzm 	<p><i>orientalizacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie baroku w Rzeczypospolitej (k. XVI – poł. XVIII w.) – identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Heweliusza, Jana Chryzostoma Paska – wyjaśnia, jakie funkcje ideowe pełniła sztuka baroku – wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój kultury i sztuki baroku miał mecenat królów elekcyjnych – wyjaśnia rolę magnaterii w rozwoju kultury baroku w Polsce – omawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki baroku w Polsce – opisuje cechy charakterystyczne sarmatyzmu – omawia wpływ ideologii sarmatyzmu na styl życia i obyczajowość szlachty polskiej – wyjaśnia, na czym polegała orientalizacja kultury i obyczajów polskich w XVII w. 	<p>Tomasza Dolabelli, Baltazara Fontany, Daniela Naborowskiego, Macieja Miechowity, Marcina Bielskiego, Stanisława Sarnickiego, Peetera Danckersa de Rijja, Daniela Schultza, Anny Stanisławskiej, Wacława Potockiego, Wespazjana Kochowskiego, Zbigniewa Morsztyna, Jana Brożka</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego kultura i sztuka baroku rozwijała się intensywnie w I poł. XVII w. – przedstawia wpływ potrydenckiej reformy kościoła na kulturę i naukę baroku w Rzeczypospolitej – przedstawia rozwój budownictwa świeckiego epoki baroku na przykładzie rezydencji królewskich i magnackich – omawia osiągnięcia literatury polskiego baroku – przedstawia rozwój nauki w dobie baroku – przedstawia przyczyny i przejawy spadku poziomu nauczania w polskich szkołach XVII w. – przedstawia genezę ideologii sarmackiej – charakteryzuje i ocenia wkład polskiego baroku do kultury Europy XVII i początków XVIII w.
Rozdział V. Europa i świat w okresie oświecenia			
<p>1. Przemiany gospodarczo-społeczne w XVIII w</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby ludności • Rewolucja 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>eksplozja demograficzna, rewolucja agrarna, rolnictwo intensywne, płodozmian, ogradzanie, maszyna parowa, rewolucja przemysłowa, klasa robotnicza, liberalizm gospodarczy, wolny rynek, wolna konkurencja, gospodarka wolnorynkowa</i> – lokalizuje w czasie skonstruowanie maszyny parowej (1769) – identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>fizjokratyzm, leseferyzm</i> – identyfikuje postacie Thomasa Newcomena, Jethro Tulla, Edwarda Jennera, Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa, Richarda Arkwrighta – omawia cechy charakterystyczne eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w. – wymienia najważniejsze wynalazki związane z rewolucją przemysłową

	<p>agrarna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja przemysłowa w Anglii • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe koncepcje ekonomiczne 	<p>– lokalizuje w przestrzeni najbardziej rozwinięte gospodarczo państwa XVIII-wiecznej Europy</p> <p>– omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w.</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne rewolucji agrarnej i jej skutki</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w XVIII-wiecznej Anglii doszło do rewolucji przemysłowej</p> <p>– przedstawia uwarunkowania rewolucji przemysłowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju przemysłu miało wynalezienie maszyny parowej</p> <p>– wyjaśnia, jak formowała się klasa robotnicza</p> <p>– charakteryzuje klasę robotniczą w XVIII w.</p> <p>– omawia społeczne i gospodarcze skutki rewolucji przemysłowej</p>	<p>– omawia wpływ wynalazków na zmiany w przemyśle i górnictwie</p> <p>– omawia nowe idee ekonomiczne stworzone w XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju medycyny miało odkrycie dokonane przez Edwarda Jennera</p> <p>– ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej</p>
2. Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Wiek XVIII – stulecie • Filozofia i myśl społeczna 	<p>– stosuje pojęcia <i>oświecenie, trójpodział władzy, umowa społeczna, prawa naturalne, deizm, ateizm, encyklopedyści, krytycyzm, sentymentalizm, klasycyzm</i></p> <p>– zna czas trwania oświecenia (XVIII w.)</p> <p>– identyfikuje postacie Johna Locke’a, Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau, Woltera, Denisa Diderota, Immanuela Kanta, Isaaca Newtona, Wolfganga Amadeusza Mozarta</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których najwcześniej zaczęły upowszechniać się idee oświecenia</p> <p>– przedstawia genezę oświecenia</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne epoki oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>masoneria, rokoko, salon kulturalny</i></p> <p>– identyfikuje postacie Benjamina Franklina, braci Montgolfier, Antoine’a Lavoisiera, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Daniela Defoe, Jonathana Swifta, Laurence’a Sterne’a Jamesa Cooka, Josepha Haydna, Jacques’a Louisa Davida</p> <p>– wyjaśnia wpływ idei oświecenia na wierzenia religijne i dogmaty kościelne</p> <p>– na wybranych przykładach omawia wpływ oświeceniowej nauki na rozwój przemysłu i życie codzienne</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały w XVIII w. loże masońskie i</p>

	<p>czno- polit yczn a oświ eceni a</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozw ój eduk acji i ośro dków nauk owyc h • Liter atura oświ eceni owa • Roko ko i klasy cyzm 	<p>– omawia teorie trójpodziału władzy i umowy społecznej – omawia myśl społeczno-polityczną oświecenia – wyjaśnia, jaką rolę w okresie oświecenia odegrała <i>Wielka encyklopedia francuska</i> – omawia oświeceniowe reformy systemu edukacji – przedstawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki klasycyzmu</p>	<p>salony kulturalne – omawia główne kierunki w rozwoju literatury oświeceniowej – przedstawia sposoby propagowania wiedzy i nowych idei w czasach oświecenia – omawia osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych i geograficznych – ocenia wpływ filozofii i myśli społeczno-politycznej oświecenia na współczesne systemy polityczne</p>
<p>3. Powstanie Imperium Rosyjskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pocz ątki rząd ów Piotr a I • Refor my Piotr a I • Wiel 	<p>– stosuje pojęcia <i>Senat Rządzący, gubernia</i> – lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721), przyjęcie przez Piotra I tytułu imperatora Wszechrosji (1721), wojnę siedmioletnią (1756–1763) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Nystad (1721) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej – lokalizuje w przestrzeni obszary w Europie zajęte przez Piotra I i Katarzynę II – wymienia reformy w Rosji przeprowadzone przez Piotra I i</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>wielkie poselstwo, tabela rang, przymus szkolny</i> – lokalizuje w czasie początek samodzielnych rządów Piotra I (1689), wielkie poselstwo (1697), ustanowienie Senatu Rządzącego (1711), powołanie Najświętszego Synodu (1721), powstanie Jemieliana Pugaczowa (1773–1774) – identyfikuje postacie Karola XII, Elżbiety I, Piotra III, Fryderyka II – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Narwą (1700), bitwę pod Połtawą (1709) – wyjaśnia wpływ wielkiego poselstwa na przemiany w</p>

	<p>ka wojn a półn ocna i jej skutk i</p> <ul style="list-style-type: none"> • Impe rium po śmie rci Piotr a I • Rosyj skie moca rstw o 	<p>Katarzynę II – omawia przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojnę północnej – charakteryzuje zmiany w ustroju państwa i systemie administracyjnym przeprowadzone przez Piotra I – omawia politykę wewnętrzną Katarzyny II – przedstawia kierunki ekspansji zewnętrznej Rosji za panowania Katarzyny II</p>	<p>państwie rosyjskim – omawia przemiany, jakie z inicjatywy Piotra I zaszły w stanie szlacheckim – wyjaśnia, na czym polegała europeizacja Rosji – charakteryzuje politykę wyznaniową Piotra I – przedstawia rywalizację o władzę w Rosji po śmierci Piotra I – porównuje politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II – ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II – ocenia panowanie Piotra I i Katarzyny II jako władców oświeconych</p>
<p>4. Absolutyzm oświecony w Prusach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Absol uty zm oświ econ y • Budo wa potę gi Prus • Absol uty zm oświ econ 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>absolutyzm oświecony</i>, „<i>pierwszy sługa państwa</i>”, <i>laicyzacja</i> – lokalizuje w czasie koronację Fryderyka I (1701), wojny śląskie (1740–1742, 1744–1745) – identyfikuje postacie Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II – omawia założenia idei absolutyzmu oświeceniowego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Hohenzollernów miało uzyskanie korony królewskiej – przedstawia etapy budowania potęgi państwa pruskiego – wymienia oświeceniowe reformy Fryderyka II – charakteryzuje reformy wewnętrzne Fryderyka II – przedstawia przyczyny i skutki wojen śląskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia „<i>król-sierżant</i>”, „<i>król-filozof</i>” – lokalizuje w czasie bitwę pod Dobromierzem (1745), pokój w Dreźnie (1745), wprowadzenie obowiązku szkolnego w Prusach (1763), pokój we Wrocławiu (1742) – lokalizuje w przestrzeni obszary włączone do państwa pruskiego w I poł. XVIII w. – omawia reformy wojskowe Fryderyka Wilhelma I i ich wpływ na funkcjonowanie państwa – charakteryzuje rządy Fryderyka I – omawia przebieg wojen śląskich – porównuje politykę Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II – ocenia panowanie Fryderyka II jako władcy oświeconego

	<p>Fryderyk II</p> <ul style="list-style-type: none"> Pierwszą wojnę śląską 		
5. Przemiany polityczne w Europie w XVIII w	<ul style="list-style-type: none"> Europejską wojnę o sukcesję <ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>józefinizm, rządy parlamentarno-gabinetowe, Rada Państwa, państwo policyjne, cenzus majątkowy</i> – lokalizuje w czasie sankcję pragmatyczną (1713), wojnę siedmioletnią (1756–1763), pokój w Hubertusburgu (1763), powstanie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii (1707) – identyfikuje postacie Karola VI, Marii Teresy, Fryderyka II, Józefa II Wojna siedmioletnia <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni następstwa wojny siedmioletniej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną – wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II Reformy Marii Teresy i Józefa II w Austrii <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny siedmioletniej – opisuje reformy wewnętrzne Józefa II Przemiany polityczne 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>patent tolerancyjny, pierwszy minister, odwrócenie przymierzy, „cud domu brandenburskiego”</i> – lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701–1714), wojnę o sukcesję polską (1733–1735), wojnę o sukcesję austriacką (1740–1748), patent tolerancyjny (1781), przyłączenia Irlandii do Wielkiej Brytanii (1801) – identyfikuje postacie Filipa V Burbona, Stanisława Leszczyńskiego, Jerzego I – lokalizuje w przestrzeni następstwa wojen o sukcesję hiszpańską i polską – przedstawia przyczyny i skutki europejskich wojen o sukcesję – omawia zaangażowanie Austrii w politykę międzynarodową w I poł. XVIII w. – charakteryzuje przemiany polityczne w Wielkiej Brytanii – przedstawia wpływ wojen w Europie na konflikty w koloniach – omawia przejawy kryzysu w państwach Europy południowej – ocenia panowanie Józefa II jako władcy oświeconego 	

	<p>e w Wielkiej Brytanii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kryzys państw Europy Południowej 		
6. Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonizacja Ameryki Północnej • Spór kolonistów z metropolią • Wojna o niepodległość • Ustrój Stan 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>metropolia</i>, „<i>bostońskie picie herbaty</i>”, <i>Deklaracja niepodległości</i>, <i>państwo federacyjne</i>, <i>Karta Praw</i> – lokalizuje w czasie ustawę o herbacie (1773), „<i>bostońskie picie herbaty</i>” (1773), wojnę o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. (1775–1783), <i>Deklarację niepodległości</i> (4 VII 1776), konstytucję Stanów Zjednoczonych (1787), <i>Kartę Praw</i> (1791) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), bitwę pod Yorktown (1781) i pokój w Wersalu (1783) i jego postanowienia – identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona, Thomasa Jeffersona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Beniamina Franklina – lokalizuje w przestrzeni zasięg terytorialny kolonii angielskich w Ameryce Pn. na początku XVIII w. – wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy kolonii angielskich chcieli uniezależnić się od metropolii – omawia przebieg wojny o niepodległość kolonii angielskich – omawia skutki wojny o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. – charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Armia Kontynentalna</i>, <i>Synowie Wolności</i>, <i>procedura impeachmentu</i> – lokalizuje w czasie przybycie tzw. ojców pielgrzymów do Ameryki Pn. (1620), uchwałę o tzw. opłatach stemplowych (1765), I Kongres Kontynentalny (1774), ustawę zakazującą koloniom handlu z innymi państwami niż Wielka Brytania (1775), II Kongres Kontynentalny (1775), bitwę pod Bunker Hill (1775) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775) – identyfikuje postacie Jerzego III, Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena – lokalizuje w przestrzeni obszary przyłączone do kolonii angielskich w wyniku wojny siedmioletniej – omawia proces kolonizacji Ameryki Pn. w XVII i pocz. XVIII w. – przedstawia rdzennych mieszkańców Ameryki Pn. i ich położenie – omawia organizację i gospodarkę kolonii angielskich w Ameryce Pn. – opisuje politykę Wielkiej Brytanii wobec kolonii w Ameryce Pn.

	ów Zjed nocz onych h	– wyjaśnia, jakie znaczenie dla obywateli Stanów Zjednoczonych miała Karta Praw	– przedstawia argumenty polityczne i ekonomiczne wysuwane przez kolonistów na rzecz uzyskania niepodległości – przedstawia rolę Bostonu w konflikcie kolonii z metropolią – porównuje siły zbrojne kolonistów z wojskami brytyjskimi – ocenia zaangażowanie mieszkańców kolonii i Europejczyków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych – ocenia wpływ idei oświecenia na rozwiązania ustrojowe przyjęte w Stanach Zjednoczonych
7. Rewolucja we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Francja w czasach Ludwika XVI • Społeczeństwo francuskie • Stany Generalne • Rewolucja ludowa • Zmiana ustroju we 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>stan trzeci</i>, <i>Stany Generalne</i>, <i>Zgromadzenie Narodowe</i>, <i>Wielka Rewolucja Francuska</i>, <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta)</i>, <i>monarchia konstytucyjna</i>, <i>jakobini</i>, <i>kordelierzy</i>, <i>Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa)</i> – lokalizuje w czasie zwołanie Stanów Generalnych (1789), Wielką Rewolucję Francuską (1789–1791), szturm na Bastylię (14 VII 1789), <i>Deklarację praw człowieka i obywatela</i> (VIII 1789), uchwalenie konstytucji (IX 1791) – identyfikuje postać Ludwika XV, Ludwika XVI, Marii Antoniny, Maximiliena de Robespierre’a, Georges’a Dantona, Jean–Paula Marata – przedstawia strukturę społeczeństwa francuskiego, w tym skład oraz położenie ekonomiczne i polityczne stanu trzeciego – opisuje przyczyny wybuchu rewolucji – przedstawia zasady zawarte w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> – charakteryzuje stronnictwa polityczne działające w Zgromadzeniu Narodowym 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>burżuazja</i>, <i>drobnomieszczaństwo</i>, <i>Gwardia Narodowa</i>, <i>wielka trwoga</i>, <i>rewolucja burżuazyjna</i> – lokalizuje w czasie powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego (1789), ucieczkę Ludwika XVI z Paryża (1791) – identyfikuje postacie Emmanuela Josepha Sieyès’a, Marie Josepha de la Fayette’a – charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XV i Ludwika XVI – omawia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji – przedstawia okoliczności zwołania Stanów Generalnych i przekształcenia ich w Zgromadzenie Narodowe – wymienia idee oświeceniowe, które zostały utrwalone w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> – omawia przebieg działań rewolucyjnych do 1791 r. – omawia zasady ustroju Francji określone w konstytucji z 1791 r. – opisuje symbole rewolucji francuskiej – ocenia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji – ocenia burżuazyjny okres Wielkiej Rewolucji Francuskiej

	<p>Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja burżuazyjna 		
<p>8. Republika Francuska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Proklamowanie republiki • Wojna i dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański • Znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>żyrondyści</i>, <i>dyktatura jakobinów</i>, <i>wielki terror</i>, <i>Konwent Narodowy</i>, <i>Komitet Ocalenia Publicznego</i>, <i>Trybunał Rewolucyjny</i>, <i>dyktoriat</i>, <i>przewrót termidoriański</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie republiki (IX 1792), zwołanie Konwentu (1792), stracenie Ludwika XVII (1793), powołanie Konwentu Ocalenia Publicznego (1793), dyktaturę jakobinów (1793–1794), wielki terror (1793–1794), przewrót termidoriański (VII 1794) – identyfikuje postacie Georges’a Dantona, Jean–Paula Marata, Maximiliena de Robespierre’a – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez jakobinów – wymienia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów – charakteryzuje politykę wewnętrzną jakobinów – omawia rządy dyktoriatu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Marsylianka</i>, <i>rojaliści</i>, <i>przewrót powstanie w Wandei</i> – lokalizuje w czasie wypowiedzenie wojny Austrii (1792), konstytucję jakobińską (1793), konstytucję roku III (1795) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Valmy (1792), powstanie w Wandei (1793–1796) – omawia podział polityczny Legislatywy – przedstawia reakcję państw europejskich na wydarzenia rewolucyjne we Francji – omawia przebieg i skutki wojnę rewolucyjnej Francji z Austrią – omawia losy króla Ludwika XVI w czasie rewolucji – przedstawia reakcję Europy i Francuzów na stracenie Ludwika XVI – wyjaśnia, na czym polegał nowy porządek rewolucyjnego świata jakobinów – omawia okoliczności upadku dyktatury jakobinów – porównuje rządy burżuazji (1789–1792), jakobinów (1793–1794) i dyktoriatu (1794–1799) – ocenia znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej
<p>Rozdział VI. Świat i Rzeczpospolita w końcu XVIII wieku</p>			

<p>1. Panowanie Augusta II</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsze lata unii polsko-saskiej <ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dysydenci</i> – lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), pokój w Karłowicach (1699), wielką wojnę północną (1700–1721), traktat w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), sejm niemy (1717) – identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Leszczyńskiego – lokalizuje w przestrzeni terytorium Saksonii – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do unii polsko-saskiej • Rzeczpospolita w pierwszym okresie wojny północnej <ul style="list-style-type: none"> – omawia konsekwencje polityczne unii polsko-saskiej – omawia cechy charakterystyczne panowania Augusta II Mocnego – wymienia postanowienia sejmu niemego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Rzeczypospolitej miały decyzje sejmu niemego – wyjaśnia, na czym polegał protektorat Rosji nad Rzeczpospolitą za panowania Augusta II Mocnego – wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja stronnictw magnackich u schyłku panowania Augusta II Mocnego • Początek elirosyjskiej • Ostatnie lata rządów Augusta II 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>republikanci</i> – lokalizuje w czasie bitwę pod Kliszowem (1702), konfederację w Warszawie (1704), elekcję Stanisława Leszczyńskiego (1704), konfederację sandomierską (1704), wkroczenie wojsk szwedzkich do Saksonii (1706), bitwę pod Połtawą (1709), wprowadzenia wojsk saskich do Rzeczypospolitej (1710), zamieszki religijne w Toruniu (1724) – identyfikuje postacie Ludwika Contiego, Karola XII, Piotra I, Michała Fryderyka i Augusta Aleksandra Czartoryskich, Stanisława Poniatowskiego – wyjaśnia, co różniło Rzeczpospolitą i Saksonię pod względem politycznym, społecznym i ekonomicznym – przedstawia okoliczności, w jakich Rzeczpospolita została wplątana w wielką wojnę północną – przedstawia przebieg wielkiej wojny północnej na ziemiach polskich – omawia przebieg i skutki rywalizacji między Augustem II a Stanisławem Leszczyńskim i ich zwolennikami – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polska popadła w zależność od Rosji – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Piotr I w sporze między Augustem II i szlachtą – charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej u schyłku panowania Augusta II – ocenia panowanie Augusta II Mocnego
--------------------------------	--	--

<p>2. Polityczna anarchia i próby reform</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna o polską koronę • Polityczna anarchia • Próby reform w czasach Augusta III • Reformy oświaty i ożywienie gospodarcze 	<p>– stosuje pojęcia <i>Familia</i>, <i>Collegium Nobilium</i>, <i>pijarzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję polską (1733–1736), założenie Collegium Nobilium (1740)</p> <p>– identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego</p> <p>– wymienia przejawy kryzysu państwa za panowania Augusta III</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała anarchizacja polskiego życia politycznego za panowania Augusta III</p> <p>– przedstawia programy reform proponowane w czasach panowania Augusta III</p> <p>– omawia reformę oświaty i ożywienie kulturalne czasów saskich</p>	<p>– lokalizuje w czasie konfederację w Dzikowie (1734), sejm pacyfikacyjny (1736), powstanie biblioteki Załuskich (1740), kasatę zakonu jezuitów (1773)</p> <p>– identyfikuje postać Henryka von Brühla</p> <p>– opisuje przebieg i skutki wojnę o sukcesję polską</p> <p>– przedstawia rolę Stanisława Leszczyńskiego w dziejach Polski w I połowie XVIII w.</p> <p>– omawia proces narastania anarchii wewnętrznej za panowania Augusta III</p> <p>– przedstawia politykę zagraniczną Augusta III</p> <p>– charakteryzuje ożywienie gospodarcze czasów saskich</p> <p>– omawia wpływ myśli oświeceniowej na reformy oświaty w Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.</p> <p>– ocenia programy reform Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.</p> <p>– ocenia politykę zagraniczną Augusta III</p>
<p>3. Ostatnia wolna elekcja i I rozbiór Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego 	<p>– stosuje pojęcia <i>dysydenci</i>, <i>prawa kardynalne</i></p> <p>– lokalizuje w czasie sejm konwokacyjny (1764), elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), powołanie Szkoły Rycerskiej (1765), konfederację w Radomiu (1767), sejm repninowski (1797–1798), uchwalenie praw kardynalnych (1768), konfederację barską (1768–1772), sejm rozbiorowy (1773–1775), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>sejm delegacyjny</i>, <i>generalność</i>, <i>koliszczyzna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wprowadzenie wojsk rosyjskich do Rzeczypospolitej (1767), konfederacje w Słucku i Toruniu (1768), powołanie generalności (1769), próbę porwania Stanisława Augusta Poniatowskiego (1771)</p> <p>– identyfikuje postacie Kajetana Sołtyka, Andrzeja Załuskiego, Wacława Rzewuskiego,</p>

	<p>atowski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pierwsze reformy • Sprawy dysydentów i prawa kardynalne • Konfederacja barska • I rozbiór Polski • Sejm rozbiorowy 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II, Mikołaja Repnina</p> <p>– wymienia reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał problem polskich dysydentów</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały prawa kardynalne</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu rozbiorowego z 1772 r.</p> <p>– omawia decyzje sejmu rozbiorowego</p>	<p>Michała Krasińskiego, Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Rejtana</p> <p>– omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– przedstawia przebieg konfederacji barskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki miała próba porwania Stanisława Augusta przez konfederatów barskich</p> <p>– omawia przebieg interwencji rosyjskiej w Rzeczypospolitej w latach 1767– 1768 i jej konsekwencje</p> <p>– omawia okoliczności podpisania I rozbioru Polski</p> <p>– przedstawia przebieg sejmu rozbiorowego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę przypisywała sobie Rosja w stosunku do Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia postanowienia sejmu repninowskiego</p> <p>– ocenia działania konfederatów barskich</p> <p>– ocenia wpływ decyzji sejmu rozbiorowego na funkcjonowanie państwa polskiego</p>
<p>4. Oświecenie w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia w 	<p>– stosuje pojęcia <i>oświecenie stanisławowskie</i>, <i>obiady czwartkowe</i>, <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych</i></p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Polsce (lata 30. XVIII w. – k. XVIII w.), założenia Szkoły rycerskiej (1765), powołania Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p>	<p>– identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Domenica Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego, Wojciecha Bogusławskiego, Franciszka Pincka, Franciszka Smuglewicza, Zygmunta Vogła, Stanisława Trembeckiego, Franciszka Salezego</p>

	<p>Polsc e</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mec enat Stani sław a Augu sta Poni atow skieg o • Archi tektu ra i sztuk i plast yczn e • Liter atura oświ eceni owa • Eduk acja i nauk a 	<p>– identyfikuje postacie Ignacego Krasickiego, Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta (Canaletta), Juliana Ursyna Niemcewicza, Hugona Kołłątaja</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatowskiego w propagowaniu idei oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę pełniły obiady czwartkowe</p> <p>– charakteryzuje osiągnięcia architektury i sztuki polskiego klasycyzmu</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały polskiej literaturze oświeceniowej</p> <p>– charakteryzuje przemiany w polskiej edukacji w XVIII w.</p>	<p>Jezierskiego, Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Marcina Poczobutta–Odlanickiego, Samuela Chrościkowskiego, Krzysztofa Kluka</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego oświecenie w Polsce nazywa się „oświeceniem katolickim”</p> <p>– przedstawia początki oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jakimi metodami chciano przekształcić społeczeństwo polskie z sarmackiego w nowoczesne</p> <p>– na wybranych przykładach przedstawia realizację idei oświeceniowych przez polskich pisarzy epoki stanisławowskiej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać Teatr Narodowy</p> <p>– omawia osiągnięcia nauki polskiej w epoce oświecenia</p> <p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury i sztuki oświecenia w Polsce</p> <p>– ocenia przemiany w polskiej edukacji w XVIII w.</p>
5. Rzeczpospolita w dobie Sejmu Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • Prze mian y gosp odar cze i 	<p>– stosuje pojęcie <i>nobilitacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego (1788–1792), likwidację Rady Nieustającej (1789), wprowadzenie podatku dla szlachty i duchowieństwa (1789), Ustawę o sejmikach (1791), Prawo o miastach królewskich (1791)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego,</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>plenipotenci</i>, <i>jurydyki</i>, „<i>patrioci</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie spotkania w Kaniowie (1787), kodeks Zamojskiego (1776), przymierze z Prusami (1790), „czarną procesję” (1789)</p> <p>– identyfikuje postacie Andrzeja Zamojskiego, Michała Kazimierza Ogińskiego, Jana Dekerta, Adama Kazimierza</p>

	<p>społeczne po I rozbiórce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Królewskie plany reform • Zwołanie Sejmu Wielkiego • Plany sojuszu z Prusami • Reformy Sejmu Wielkiego • Stronnictwa na sejmie 	<p>Katarzyny II, Hugona Kołłątaja, Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Fryderyka Wilhelma II, Ignacego Potockiego</p> <p>– omawia rozwój przemysłu, komunikacji i handlu w Rzeczypospolitej w XVIII w.</p> <p>– opisuje okoliczności, w jakich doszło do zwołania Sejmu Wielkiego w 1788 r.</p> <p>– wymienia stronnictwa polityczne w okresie obrad Sejmu Wielkiego</p> <p>– charakteryzuje główne stronnictwa polityczne w okresie obrad Sejmu Czteroletniego</p> <p>– wymienia reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>– omawia reformy przeprowadzone w kraju przez Sejm Czteroletni</p>	<p>Czartoryskiego, Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w przemianach gospodarczo-społecznych odegrał Stanisław August Poniatowski</p> <p>– omawia przemiany społeczne w Rzeczypospolitej po I rozbiórce</p> <p>– omawia plany reform proponowanych przez Stanisława Augusta Poniatowskiego po I rozbiórce</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II sprzeciwiała się wprowadzeniu w Rzeczypospolitej Kodeksu Zamojskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla reform Rzeczypospolitej miał zjazd w Kaniowie i wojna rosyjsko-turecka</p> <p>– przedstawia okoliczności, jakie towarzyszyły zawarciu sojuszu Rzeczypospolitej z Prusami</p> <p>– przedstawia rolę Stanisława Augusta w pracach Sejmu Wielkiego</p> <p>– ocenia rolę Stanisława Augusta Poniatowskiego w pracach Sejmu Czteroletniego</p> <p>– ocenia reformy przeprowadzone przez Sejm Wielki</p>
6. Konstytucja 3 maja i II rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> • Uchwały 	<p>– stosuje pojęcia <i>monarchia konstytucyjna</i>, <i>Ustawa rządowa</i>, <i>Straż Praw</i>, <i>konfederacja targowicka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Konstytucję 3 maja (1791), konfederację</p>	<p>– identyfikuje postać Scipione Piattolego</p> <p>– wyjaśnia, jak Konstytucja 3 maja zmieniła pojęcie narodu</p> <p>– omawia znaczenie Konstytucji 3 maja</p>

	<p>Konstytucji 3 maja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie Konstytucji 3 maja • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie konstytucji • II rozbiór Polski 	<p>targowicką (1792), wojnę w obronie konstytucji (1792), sejm rozbiorowy (1793)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (VI 1792), II rozbiór Rzeczypospolitej (1793) – identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II, Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Szczęsnego Potockiego, Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Tadeusza Kościuszki, Józefa Poniatowskiego – omawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja – omawia zmiany ustroju Rzeczypospolitej wprowadzone Konstytucją 3 maja – wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji w Targowicy – wyjaśnia skutki konfederacji w Targowicy – omawia przebieg i skutki wojny w obronie Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia reakcję Rosji i Prus na Konstytucję 3 maja – omawia gospodarcze skutki wojny w obronie konstytucji – przedstawia okoliczności podpisania układu rozbiorowego w 1793 r. – omawia decyzje sejmu rozbiorowego – ocenia historyczne znaczenie Konstytucji 3 maja – ocenia szanse Polaków na utrzymanie reform Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 maja – ocenia postawy opozycji magnackiej wobec reform Sejmu Wielkiego – ocenia decyzje sejmu rozbiorowego
7. Powstanie kościuszkowskie	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po II rozbiórze • Przygotowania 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>akt insurekcji</i>, <i>naczelnik</i>, <i>kosynierzy</i>, <i>Uniwersał Połaniecki</i> – lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794), ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), Uniwersał połaniecki (7 V 1794), rzeź Pragi (XI 1794), kapitulację Warszawy (XI 1794) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wybuch zawiązanie tzw. klubu polskich jakobinów (1794), samosądy w Warszawie (VI 1794), początek oblężenia Warszawy (VII 1794), powstania w Wielkopolsce (VIII 1794) – identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Antoniego Madalińskiego, Bartosza Głowackiego, Piotra Ożarowskiego, Józefa Ankwicza, Józefa Kossakowskiego, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego – opisuje położenie Rzeczypospolitej po II rozbiórze Polski

	<ul style="list-style-type: none"> do powstania • Pierwsze walki • Przebieg powstania • Klęsk a insurekcji 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Tadeusza Kościuszki, Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Aleksandra Suworowa – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego – przedstawia przebieg działań militarnych w czasie powstania kościuszkowskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miała bitwa pod Racławicami – wyjaśnia, do czego zobowiązywał się Kościuszko w swojej przysiędze – wymienia postanowienia <i>Uniwersału połanieckiego</i>
8. Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • III rozbiór Polski • Państwa europejskie a rozbiory • Czy rozbiórów można było uniknąć? 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje polską emigrację polityczną po 1793 r. – omawia przygotowania do powstania kościuszkowskiego i okoliczności jego wybuchu – omawia zadania Kościuszki jako naczelnika – przedstawia rolę kosynierów w powstaniu kościuszkowskim – przedstawia działania polityczne podejmowane w czasie powstania kościuszkowskiego – omawia okoliczności upadku powstania kościuszkowskiego – ocenia szansę utrzymania niepodległości przez Rzeczpospolitą po II rozbiore
Rozdział VII. Epoka napoleońska		

<p>1. Początki rządów Napoleona</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rząd y dyrektoriatu • Walki z I koalicją antyfrancuską • Niedawna wyprawa do Egiptu • Zamach stanu 18 brumaire'a • Walki z II koalicją antyfrancuską • Od konsulatu 	<p>– stosuje pojęcia <i>dyrektoriat, konsulat, konkordat, kodeks cywilny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wyprawę do Egiptu (1798), zamach 18 brumaire'a (1799), konkordat (1801), kodeks cywilny Napoleona (1801), koronację cesarską Napoleona (1804)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Marengo i Hohenlinden (1800)</p> <p>– identyfikuje postać Napoleona Bonaparte</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni republiki siostrzane stworzone przez Francuzów</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego zamach z 1799 r. uważa się za koniec rewolucji francuskiej</p> <p>– wymienia reformy Napoleona w okresie konsulat</p> <p>– opisuje reformy wprowadzone we Francji za rządów Napoleona jako pierwszego konsula</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Napoleon sięgnął po koronę cesarską</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>republiki siostrzane</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przejęcie przez Napoleona dowództwa nad wojskami we Włoszech (1796), bitwę pod Mondovi (1796), bitwę pod Lodi (1796), powstanie Republiki Cisalpińskiej (1797), konstytucję roku VIII (1799), wojnę z II koalicją antyfrancuską (1799–1802), kapitulację wojsk francuskich w Egipcie (1801)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod piramidami (1798), bitwę pod Abu Kir (1798), bitwę pod Marengo (1800)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Campo Formio (1797), pokój w Lunéville (1801), traktat w Amiens (1802) oraz ich postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Jeana Jourdana, Jeana Moreau, Jeana François Champolliona, Emmanuela Josepha Sieyès, Rogera Ducosa</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne rządów dyktatoratu</p> <p>– charakteryzuje karierę polityczną i wojskową Napoleona Bonaparte</p> <p>– przedstawia okoliczności w jakich Napoleon przejął władzę we Francji</p> <p>– opisuje ustrój Francji za rządów konsulat</p> <p>– wyjaśnia, jakie były skutki zainteresowania europejskich badaczy zabytkami starożytnego Egiptu</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki walk z I i II koalicją antyfrancuską</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Włoch miało utworzenie Republiki Cisalpińskiej</p> <p>– ocenia rządy Napoleona jako pierwszego konsula</p>
-------------------------------------	--	--	---

	do cesarstwa		
2. Ekspansja napoleońskiej Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Konflikt z Wielką Brytanią • Wojna Francji z III koalicją • Wojna z Prusami i Rosją • Wojna w Hiszpanii 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Wielka Armia</i>, <i>blokada kontynentalna</i>, <i>„bitwa trzech cesarzy”</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), bitwę pod Austerlitz (1805), bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806), bitwę pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807), pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia, bitwę pod Somosierrą (1808) – lokalizuje w przestrzeni kraje uzależnione od Napoleona – przedstawia rywalizację francusko-brytyjską na pocz. XIX w. – wyjaśnia, dlaczego Napoleon zastosował blokadę kontynentalną wobec Wielkiej Brytanii – przedstawia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, dlaczego 1807 r. uważa się za moment hegemonii Francji w Europie – przedstawia skutki wojen napoleońskich do 1807 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie Wielkiej Armii (1804–1805), powstanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806), powstanie Związku Reńskiego (1806), wojnę w Hiszpanii (1808) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III, Arthura Wellingtona, Józefa Bonaparte – opisuje przyczyny konfliktów Napoleona z państwami europejskimi w latach 1803–1807 – omawia organizację Wielkiej Armii Napoleona – omawia politykę, jaką prowadził Napoleona w krajach znajdujących się we francuskiej strefie wpływów – omawia przebieg i skutki wojny z III i IV koalicją antyfrancuską – omawia przebieg i skutki ekspansji Francji w Hiszpanii – ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich
3. Klęska Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Hege monia Francji w Europie • Wyprawa na Moskwę 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie „bitwa narodów”, „sto dni” Napoleona – lokalizuje w czasie „sto dni” Napoleona (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wagram (1809), wyprawę na Moskwę (1812), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) – identyfikuje postacie Napoleona I, Aleksandra I, Michała Kutuzowa – omawia przyczyny i przebieg wyprawy Napoleona na Rosję – przedstawia skutki wyprawy Napoleona na Rosję – opisuje okoliczności klęski Napoleona w 1813 r. i jej skutki – wyjaśnia, dlaczego bitwę pod Lipskiem nazwano „bitwą 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie V koalicji antyfrancuskiej (1809), bitwę pod Aspern-Essling (1809), styl empire (1800–1815), włączenie królestwa Niderlandów do Francji (1810), odstępianie Rosji od blokady kontynentalnej (1811), wojnę z wielką koalicją (1813), bitwy pod Lützen i Budziszynem (1813), zajęcie Paryża przez wojska koalicji (1814), pokój paryski (1814), zesłanie Napoleona na Elbę (1814), zesłanie Napoleona na Wyspę św. Heleny (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Arthura Wellingtona, Ludwika XVIII,

	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z wielką koalicją • „Sto dni” Napoleona • Skutki epki napoleońskiej 	<p>narodów”</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia próbę przejścia władzy przez Napoleona w 1815 r. i jej skutki – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Napoleona i Europy miała bitwa pod Waterloo – przedstawia skutki polityczne i społeczne epki napoleońskiej dla Europy 	<p>Jeana–Baptiste Bernadotte’a</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przejawy hegemonii Francji w Europie w latach 1809–1812 – omawia przebieg i skutki wojny z V i VI koalicją antyfrancuską – opisuje taktykę przyjętą przez Rosjan w walce z Napoleonem – omawia postanowienia pokoju paryskiego z 1814 r. – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do objęcia tronu Szwecji przez Jeana–Baptiste Bernadotte’a – wyjaśnia, dlaczego postać Napoleona Bonaparte’go w wielu krajach europejskich owiana jest legendą – ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich
<p>4. Legiony Polskie we Włoszech</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ziemi polskie pod zaborami • Sytuacja społeczna • Polityka i konspiracja • Powstanie Legionu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797), powstania <i>Pieśni Legionów Polskich we Włoszech</i> (1797) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Civita Castellana (1798), utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), bitwę pod Hohenlinden (1800), wysłania legionistów na San Domingo (1802) – identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Jana Ursyna Niemcewicza, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, Karola Kniaziewicza – lokalizuje w przestrzeni kraje, w których walczyły polskie oddziały – omawia sytuację na ziemiach polskich po III rozbiorze – omawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech – omawia okoliczności powstania <i>Pieśni Legionów Polskich we Włoszech</i> i jej znaczenie – charakteryzuje organizację wewnętrzną Legionów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>cyrkuł, landrat, justycjariusz, Agencja, Deputacja Polska</i> – lokalizuje w czasie założenie Centralizacji (1796), bitwę pod Rimini (1797), powstanie Towarzystwa Republikanów Polskich (1798), bitwy nad Trebią, pod Novi, pod Legnano i Magnano (1799), obronę Mantui (1799), założenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800), wznowienie działalności uniwersytetu w Wilnie (1803), otwarcia liceum w Krzemieńcu (1805) – identyfikuje postać Pawła I, Samuela Bogumiła Lindego, Onufrego Kopczyńskiego, Jana Śniadeckiego, Franciszka Karpińskiego, Waleriana Dzieduszyckiego, Franciszka Gorzkowskiego, Franciszka Barssa, Franciszka Dmochowskiego, Józefa Sułkowskiego – charakteryzują sytuację społeczną na ziemiach polskich po II rozbiorze – przedstawia działalność oświatową, ekonomiczną i aktywność kulturalną Polaków po III rozbiorze – porównuje sytuację Polaków pod zaborami

	<p>nów Polsk ich</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szlak bojo wy Legio nów • Koni ec idei Legio nów • Znac zenie Legio nów Polsk ich 	<p>– opisuje losy Legionów po 1802 r.</p>	<p>– charakteryzuje polską konspirację niepodległościową na ziemiach polskich pod zaborami i na emigracji</p> <p>– omawia udział Legionów Polskich w walkach we Włoszech</p> <p>– przedstawia działalność Legii Naddunajskiej</p> <p>– omawia i ocenia stanowisko Tadeusza Kościuszki wobec Napoleona</p> <p>– ocenia postawę Napoleona wobec Legionów Polskich</p> <p>– ocenia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech dla polskiej sprawy narodowej</p>
<p>5. Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Z Rosją czy z Napoleonem? • Napoleon na ziemiach polskich • Powstanie Księstwa 	<p>– stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Księstwa Warszawskiego (1807), konstytucję Księstwa Warszawskiego (1807), „drugą wojnę polską” (1812), upadek Księstwa Warszawskiego (1813)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia, bitwę pod Raszynem (1809)</p> <p>– identyfikuje postacie Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego, zmiany w zasięgu terytorialnym Księstwa Warszawskiego</p> <p>– omawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego</p> <p>– omawia ustrój Księstwa Warszawskiego</p> <p>– przedstawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego</p> <p>– omawia znaczenie Księstwa Warszawskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Komisja Rządząca, szwoleżerowie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), zniesienie poddaństwa chłopów w Księstwie Warszawskim (1807), wprowadzenie Kodeksu cywilnego w Księstwie Warszawskim (1808), zajęcie Warszawy przez wojska rosyjskie (1813)</p> <p>– identyfikuje postać Stanisława Małachowskiego</p> <p>– charakteryzuje prorosyjską orientację części polskiej szlachty i magnaterii</p> <p>– omawia zmiany w sytuacji społeczeństwa Księstwa Warszawskiego</p> <p>– przedstawia rozwój szkolnictwa i życia narodowego w Księstwie Warszawskim</p> <p>– omawia przebieg i skutki wojnę z Austrią</p> <p>– omawia militarne znaczenie Księstwa Warszawskiego dla ekspansji napoleońskiej</p> <p>– ocenia politykę Napoleona wobec Polski i Polaków</p>

	<p>Warszawskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią • Wojna 1812 r. i jej skutki • Znaczenie Księstwa Warszawskiego		<p>– ocena możliwości utrzymania polskiej państwowości na początku XIX w.</p>
--	--	--	---